LAISVE
Semi-Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Tel. MIchigan 1-6887

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879

LAISVĖ

THE LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Dukartsavaitinis
Dalyje Queens apskrities (N. Y.) $10.00
Kanadoje $10.00
Kitur užsienyje $1200
Jungtinėse Valstijose $9.00
Pavienio egzemplioriaus kaina 10 centų

PRICE 10c

No. 77 ★ ★ ★ ★ ★ ★ Penktadienis, spalio (October) 7, 1966 Ozone Park, N. Y. 11417 ★ ★ ★ ★ ★ ★ Metai 55-ieji

KRISLAI

Š. Rustavelis
Kas išgarsino Gruziją?
Skaitykite.
Nepailstantis keliautojas.

Rašo **R. Mizara**

Mes, lietuviai, didžiuojamės savo poetu Kristijonu Donelaičiu, gimusiu prieš daugiau kaip 255 metus.

O gruzinų tauta didžiuojasi savo poetu **Šota Rustaveliu,** gimusiu **prieš 800 metų,** sukūrusiu literatūros šedevrus, kuriais kultūringoji žmonija šiandien gėrisi ir didžiuojasi.

"Karžygis tigro kailiu" — pats didžiausias Rustavelio kūrinys, apdainuojąs žmogų: jo siekimus, jo meilę, jo kovas už būvį ir gražesnį rytoj.

Poemos įžangoje Š. Rustavelis taria:

Apdainuosiu aš Tamarą —
mūs valdovę švento žvilgio.
Jai kadais vainiką pyniau
žodžių nėriniu darniu:
Jos akių bedugnėj jūroj
savo posmams plunksną vilgiau,
Ir giesmė lyg smailios ietys
gildė krūtines žmonių...

Poetas mirė viename Jeruzolimo vienuolynų, dabar Izraelyje, bet nežinia, kuriais metais.

—:—

Š. m. rugsėjo mėnesį visas kultūringasis pasaulis pagarbiai minėjo Šoto Rustavelio 800-ų gimimo metines. Bet didžiausios iškilmės buvo pačioje Gruzijoje.

Šia proga mūsų poetas **Eduardas Mieželaitis** rašo:

"Dabar pasaulio žemėlapis žymiai prasiplėtė: jis apima penkis žemės kontinentus. Ir garsas apie gruzinų žemę skamba visuose penkiuose pasaulio kontinentuose. Gruziją išgarsino jos poetai."

—:—

Patariu skaitytojams perskaityti T. Džiuginėno straipsnį, telpantį šiame "Laisvės" numeryje.

Taip pat patariu mieliems skaitytojams perskaityti ir Justo Paleckio laišką iš Irano sostinės, Teherano.

—:—

Neperdėsiu pasakęs, kad Justas Paleckis bus bene pats daugiausiai pasaulio kraštų aplankęs lietuvių tautos sūnus.

Ir kur jis nebuvo buvęs!..

Ir keliauja jis vis ne savo asmeninių pogeidžių vedamas, o valstybinių pareigų verčiamas. Per metų eilę Justas Paleckis dalyvavo Tarpparlamentinėse konferencijose, atstovaudamas tarybinėms tautoms.

Ir kur tik jis nuvyksta, ten gerai apsižvalgo ir puikiai parašo ir paskelbia spaudoje savo įspūdžius.

Prieš kurį laiką J. Paleckis vadovavo tarybinei delegacijai Maroke. Grįžęs iš ten, pateikė puikų reportažą, kuris tilpo ir mūsų laikrašty, ir kuriuo skaitytojai labai gerėjosi.

Andai Justas buvo Meksikoje, taip pat vadovavo tarybinei delegacijai, Meksikos valdžios pakviestai. Grįžęs iš ten, jis parašė ir prisiuntė savo įspūdžius, kurių mes, deja, ligi šiol negalėjome išspausdinti dėl vietos stokos. Bet išspausdinsime! Skaitytojai turės kuo pasididžiuoti!

—:—

Svarbu pabrėžti tai: kur Justas Paleckis vyko, su kuo kalbėjosi, visuomet jis priminė, kad esąs lietuvių tautos sūnus, kad, be valstybinių pareigų, atliekamų visos TSRS vardu, jis yra Lietuvos prezidentas.

Kaip Kinija šventė savo revoliucijos 17-tą sukaktį

Pekinas. — Kinija praeitą savaitgalį atšventė savo revoliucijos 17-ą sukaktį, kaip tai jau buvo pranešta, iškilmingai. Pro platformą, kurioje stovėjo Mao ir kiti lyderiai, pražygiavo net du milijonai taip v a d i n a m ų raudongvardiečių, tai yra jaunuolių, kurie dabar sudaro Kinijoje kaip ir revoliucinį avangardą. Pirmu kartu Kinijos po-revoliucinėje eroje, parade dalyvavo ir kariniai junginiai. Kareiviai laikė automatinius ginklus vienoje rankoje, raudonas knygutes su citatomis iš Mao raštų kitoje.

Mao asmens kultas

Minėjimas, sako ugsienio korespondentai, praėjo šventiškoje atmosferoje. Bet Mao Tse-tungo kultas reiškėsi ryškiau negu praeityje. Spauda šiaip apibūdino jo pasirodymą:

"Ant platformos pasirodo Kinijos ir pasaulio revoliucijos didysis kapitonas, mūsų didžiai gerbiamas ir karštai mylimas vadas. Jis kaip raudoniausia savo liaudies saulė, ir visų žvilgsniai pakrypsta link jo, kaip link saulės krypsta saulėgrąžos..."

Puolimai prieš TSRS

Ant platformos radosi ir atstovai nuo visų kitų socialistinių šalių, įskaitant net Jugoslaviją, kurios valdžią Pekinas puola kaip pilnai išdavikišką ir ne-socialistinę. Gynybos ministras Lin Piao p a s a k ė pagrindinę kalbą, kurioje jis tarp kitko smarkiai puolė Tarybų Sąjungą. Jam taip kalbant, TSRS, Lenkijos, R. Vokietijos, Čekoslovakijos, Bulgarijos ir Mongolijos atstovai apleido platformą. Š. Korėjos, Š. Vietnamo, Albanijos, Rumunijos ir Jugoslavijos atstovai liko.

Nežiūrint itemptų santykių, Tarybų Sąjungos vadovybė pasiuntė kinams sveikinimą sukaktuvių proga. Sveikinimas, betgi, minėjo Kinijos liaudį, o ne valdžią arba partijos vadovybę.

Havana. — Viesului nusiaubus Kubą, armijos kariai padės valstiečiams nuimti derlių. Viesulas-uraganas nusiaubė ne tik Kubą, bet ir Haiti, Dominikus, dalį Floridos. Šimtai žuvo Karibų salose.

Dvi naujos valstybės: Botswana ir Lesotho

Maseru. — Maseru dabar yra sostinė naujos nepriklausomos Afrikos valstybėlės, kuri vadinasi Lesotho. Tai buvusi britų kolonija, kuri vadinosi Basutoland. Kelios dienos anksčiau kita kolonija, Bechanaland, gavo nepriklausomybę ir tapo Botswana. Abiejų naujai nepriklausomų valstybių pavadinimai faktinai ne nauji: prieš baltiesiems atsidanginus Afrikon, taip vadinosi dvi nepriklausomos Afrikos negrų karalijos.

Abi valstybės randasi Pietų Afrikoje: Botswana prie Pietų Afrikos respublikos sienos, o Lesotho iš visų pusių Pietų Afrikos apsupta. Abi planuoja būti priimtos į Jungtines Tautas.

Karačis. — Pakistano užsienio reikalų m i n i s t r a s Šarifudinas Pirzada planuoja aplankyti Pekiną.

Prieš kelerius metus Tarybų Sąjungoje lankėsi Ethiopijos imperatorius Haile Sellassie. Tarybinė vyriausybė paskyrė Justą Paleckį būti imperatoriaus palydovu, kai jis važinės po tarybines respublikas. Pernai man vienas žmogus sakė:

— Ethiopijos imperatorius niekad nebuvo gavęs tiek žinių apie lietuvių tautą, kiek jų gavo keliaudamas po tarybines respublikas!..

Pilnai tuo tikiu!

Liaudies solidarumas Keralos provincijoje

Deli. — Keralos provincijos sostinėje praeitą savaitę įvyko Kongreso partijos suvažiavimas. Ta partija yra didžiausia Indijoje ir stovi prie valdžios vairo. Suvažiavime dalyvavo kaip viešnia ir šalies premjeras, Indira Gandi.

Kad išreikšti opoziciją valdančiai partijai, visos kairios Keralos grupės surengė bendrą protesto demonstraciją. Joje dalyvavo abi Komunistų partijos (senoji partija ir nuo jos a t s k i l ę pro-pekiniečiai), Pražos (Darbo) socialistinė partija, Proletarinė socialistų partija ir Musulmonų lyga.

Kaip žinia, Keralos provinciją kelerius metus valdė komunistai, kurie ten skaitlingiausia politinė grupė. Paskui centrinė valdžia vietinę administraciją pašalino ir provinciją valdo Delio paskirtas gubernatorius.

Demons t r a n t a i šaukė: "Mes norime laisvės ir ryžių!"

Delio laikraščiai sako, kad nors demonstracijoje dalyvavo Musulmonų lyga ir socialdemokratai, komunistai sudarė demonstrantų daugumą, ir miestas "skendėjo piautuvų ir kūjų vėliavų jūroje." Demonstracijoje dalyvavo apie 40,000 žmonių.

Dar 75,000 karių-- ateinantį pavasarį

Washingtonas.—Pentagonas paskelbė, kad ateinantį pavasarį dar 75,000 amerikiečių kareivių bus pasiųsta į Vietnamą. Oficialiai neskelbiama, kiek amerikiečių karių ten jau yra, bet apskaičiuojama, kad, įskaitant laivyno jūreivius, kurie r a n d a s i Vietnamo srityje, ten jau yra arti pusės milijono amerikiečių.

Washingtone taipgi kalbama, kad tuojau po lapkričio rinkimų valdžia paprašys, kad Kongresas nubalsuotų dar $10 bilijonų ekstra V i e t n a m o karui. Taipgi sakoma, kad gynybos reikalų sekretorius Mc-Namara vyks Vietnaman, kad asmeniškai nustatyti, kiek jėgų ten reikia siųsti.

Iš Saigono pranešama, kad kariniai veiksmai ten dabar v y k s t a vyriausiai srityse: Mekongo deltoje, tai yra, visai netoli Saigono, ir Šiaurinėje Pietų Vietnamo dalyje, visai netoli Š. Vietnamo rubežiaus. Amerikiečiai sako, kad toje srityje jie kaunasi prieš reguliarios Šiaurės Vietname armijos dalinius, kurie perėjo sieną. Jie net įvardija diviziją, prieš kurį,ą jie kaunasi. Bet Hanojus sako, kad amerikiečiai teisūs tik dalinai: divizijos numeris tikras, bet tai ne Šiaurės Vie t n a m o divizija, o Pietų Vietnamo liaudiečių.

Mes neapleisime Vietnamo bėdoje, sako Tar. Sąjunga

Maskva. — Tarybų Sąjunga ir Šiaurės Vietnamas pasirašė sutartį, pagal kurią TSRS žymiai sustiprins ekonominę ir karinę pagalbą Vietnamui. Vice-premjeras Vladimiras Novikovas po sutarties pasirašymo pareiškė:

"Tarybų Sąjunga ir kiti socialistiniai kraštai nepaliks Vietnamo bėdoje. Agresorius tą matė savo akimis ir jautė. Tegul jis neapsirinka tuo reikalu..."

Sutarties detalės nepaskelbtos, bet amerikiečiai ekspertai mano, kad TSRS dabar duoda nepalyginamai daugiau paramos Vietnamui, negu davė 1965-ais metais. Per tuos metus TSRS davė Vietnamui apie $500,000,000 vertės pagalbos.

Didžiausia dalis tos paramos siunčiama geležinkeliais, kas reiškia — iš Sibiro per Kiniją. Sakoma, kad laikas nuo laiko kinai kliudo tos paramos persiuntimui, nors patys kinai tą kaltinimą griežtai neigia.

(Washingtone manoma, kad Maskva ir Hanojus tarėsi apie tai, kaip galima b ū t ų pristatyti pagalbą oro keliu. Tas kelias irgi vestų per Kiniją, bet jis būtų greitesnis ir tikresnis.)

TRUMPAI IŠ VISUR

Washingtonas. — Prancūzijos užsienio reikalų ministras Couve de Murville ir JAV valstybės sekretorius Ruskas konferavo net per tris su puse valandas. Bet gerai informuoti šaltiniai sako, kad Amerikos ir Prancūzijos stoviai Vietnamo, NATO ir kitais pamatiniais klausimais lieka labai skirtingi.

Jakarta. — Nors reakcinių studentų demonstracijos prieš prezidentą Sukarno vyksta su valdžios žinia ir pritarimu, kareiviai, kurie saugo prezidento rūmus, išsklaidė demons t r a n t u s naudodami durtuvus. Nežinia, ar valdžia jautė, kad studentai "pertoli nuėjo," arba, kareivių dalinys radosi po kitaip galvojančių jaunų karininkų komanda.

Lagos. — Kad išvengti dar didesnės žudynės, Nigerijos valdžia pradėjo masiniai orlaiviais išvežti iš šiaurinės krašto dalies ibiečius, tai yra, Rytinės krašto dalies kilmės nigeriečius, prieš kuriuos ten pravedamos kruvinos riaušės.

Gvatemalos miestas.--Automobilio avarijoje žuvo j a u n a s partizanų lyderis Turcios. Kartu su juo žuvo dvi merginos, partizaninio judėjimo narės. Jo laidotuvėse dalyvavo tūkstančiai anti-fašistų.

Kairas. — Egiptas ir Tunisija nutraukė diplomatinius santykius.

Pekinas.—Žinių agentūra Hsinhua sako, kad Kinijos Komunistų partijoje dar yra elementų, kurie nori p a n e i g t i Mao mintis ir linksta link revizionizmo.

Washingtonas. — Eksprezidentas Eisenhow e r i s sako, kad labai svarbu kuo greičiau baigti karą Vietname. Bet Eisenhoweris kalba ne apie taikingą būdą. Jis sakė, kad jeigu tas priklausytų nuo jo, jis kategoriškai nepasakytų, kad atominiai ginklai negali būti naudojami Vietname.

Washingtonas. — Prezidentas Jonhnsonas paskelbė, kad šio mėnesio 19 bus "pamaldų už taiką diena."

Indonezijos valdovai vis labiau atakuoja Sukarno

J a k a r t a.—Indonezijos valdanti karinė klika naudoja buvusio užsienio reikalų ministro Subandrio bylą kaip progą vis atviriau pulti prezidentą Sukarno. Kaip yra žinoma, Subandrio, kuris buvo užsienio reikalų ministru iki karinio pučo, buvo draugingumo su Liaudies Kinija šalininkas ir kairiečiams artimas žmogus.

Jį teisiant, karinė valdžia vis atviriau davė suprasti, kad jo asmenyje teisiamas ir Sukarno, nors anas dar prezidentas. Mat, karinė klika labai norėtų Sukarno atsikratyti, suimti jį, teisti jį, bet žino, kad jo populiarumas didelis, ir bijo jį paliesti.

Palaipsniui, betgi kaip tai sakoma, kilpa ant Sukarno kaklo vis labiau tempiama. Tūkstančiai reakcinių studentų, su valdžios pritarimu, demonstravo prie prezidento rūmų. Jie nešė Sukarno iškamšas su kūjais ir piautuvu. Demonstrantai šaukė: "Sukarno yra Pekino ir Maskvos šuo." Kuomet demonstrantai kėsinosi įsilaužti į rūmų vidų, policija juos sulaikė, bet iš viso buvo aišku, kad valdžia demonstraciją rėmė.

Hayneville, Ala. — Teismas išteisino kukluksininką Eugene Thomsą, kuris buvo kaltintas civilinių teisių darbuotojos Violos Liuzzo nužudymo. Buvo liudininkų, kurie patvirtino kaltę, bet prisaikistų teisėjų taryba kaltinamą išteisino.

Prisaikintų teisėjų taryba (jury) šiuo kartu susidarė iš keturių baltųjų ir aštuonių negrų — kas yra retenybė Alabamoje. Bet pasirodė, kad negrai prisaikinti teisėjai buvo arba taip ibauginti, arba parinkti tokie klusnūs, k a d jie balsavo už išteisinimą.

Briuselis.--Naujasis NATO štabas prie Casteau miestelio Boltijoje kainuos apie $43 milijonus. Kai Prancūzija paprašė N A T O išsikraustyti iš P a r y ž i a u s, NATO norėio "apsigyventi" pačiame Briuselyje, bet Belgija pasakė—ne. Reikėjo pasitenkinti mažu provinciniu miesteliu.

Tiesioginė oro linija Maskva-- New Yorkas?

Washingtonas.— 1961 m. Amerika ir Tarybų Sąjunga beveik buvo susitarusios įsteigti tiesioginę oro liniją tarp Maskvos ir N e w Yorko. Bet tuo laiku prasidėjusi nauja krizė Berlyno klausimu derybas nutraukė. Dabar derybos atnaujintos ir yra vilties, kad bus prieita susitarimo. Jeigu bus susitarta, tai ateinantį pavasarį Pan American keleiviniai o r l a i v i a i pradės skristi į Maskvą, o tarybinio Aerofloto orlaiviai pradės skristi į New Yorką.

Nors Amerikos J. V. ir TSRS dar nesusitarė, tiesioginiai susisiekimai oru tarp TSRS ir Šiaurės Amerikos jau ir dabar veikia: orlaiviai s k r e n d a tiesiog iš Montrealio į Maskvą ir atgal.

Nacionalinė gvardija jau ištraukta iš San Francisco

San Francisco. — Visi nacionalinės gvardijos daliniai, kurie buvo atsiųsti į San Francisco negrų išstojimų metu, jau ištraukti. Sakoma, kad atsteigta visiška ramybė. Bet apie 400 vietinių gvardiečių lieka kareivinėse netoli negrų rajonų, kad reikalui pribuvus jie rastųsi vietoje.

Roma. — Jungtinių Tautų gen. sekretorius U Thantas atsiuntė laišką popiežiui. Tame laiške jis sveikina Vatikano encikliką už taiką.

Lenkijos komunistai apvalo savo partiją

Varšuva. — Lenkijos Suvienyta Darbininkų (Komunistų) partija pradėjo savo eilių valymą. Partijos organas "Trybuna Ludu" atspausdino Krakuvos pirmojo sekretoriaus straipsnį tuo klausimu. Jis sako, kad partija valosi n u o sekamų elementų: karjeristų, biurokratų, nepaisėlių. Straipsnyje sakoma, kad į partiją sugužėjo nemažai asmenų, kurie stojo ne idealistiniais sumetimais, o norėdami pagerinti savo karjeras. Tai asmenys, kurie jaučia, k a d priklausydami partijai jie gali dasigauti iki geriau apmokamų postų ir tarnybų.

"Trybuna Ludu" vedamajame straipsnyje pritaria tam valymui. Partijos organas sako, kad laikas apvalyti partiją nuo tokių gaivalų, kurie faktinai ne komunistai, o tik karjeristai.

Washingtonas. — Valstybės departamento vyriausias geo g r a f a s dr. G. F. Pearcy sako, kad yra pagrindo tikėti, jog Kinija jau turi daugiau negu 800 milijonų gyventojų, o gal net arti 900 milijonų.

Delis. — Indija sako, kad Kinijos kariai pereina Buthano rubežių. Buthanas maža valstybėlė Himalajų pašlaitėse, kuri randasi Indijos globoje.

LAISVĖ

LITHUANIAN SEMI-WEEKLY

PUBLISHED BY THE LAISVE, INC.
Published Tuesdays and Fridays, except in case of Holidays
102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N.Y. 11417
Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.
Established April 5, 1911 — ROY MIZARA, Editor

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year	$9.00	Canada, Lat. Amer., per year,	$10.00
United States, per 6 months	$5.00	Canada, Lat. Amer., 6 months,	$5.50
Queens Co., per year	$10.00	Foreign countries, per year,	$12.00
Queens Co., per six months	$5.50	Foreign countries, 6 months,	$6.50

D-ras Antanas Montvidas

Š. M. RUGSĖJO 28 D. Čikagoje miręs d-ras A. Montvidas, be kitko, yra buvęs pirmasis mūsų laikraščio "Laisvės" redaktorius. Tai buvo 1911 metais South Bostone. Kai šeši jauni vyrai įkūrė "Laisvę," A. Montvidas buvo pakviestas būti jos redaktorium.

Neilgai jam teko juo būti: atvyko iš Sibiro Leonas Prūseika ir jis su 1912 metų pradžia ėmė redaguoti laikraštį.

Antanas Montvidas gimė 1886 m. liepos mėn. 21 d. Papilės valsčiuje. Mokėsi Liepojos gimnazijoje, paskui Petrapilyje. Iš pat jaunų dienų pamėgo žurnalistiką ir, atgavus spaudą, rašinėdavo lietuvių spaudai, o kai kada ir rusų. 1907 metais atvyko į JAV. Čia, įstojęs į lietuvių socialistų judėjimą, sakė prakalbas, bendradarbiavo socialistinėje spaudoje.

Pasitraukęs iš "Laisvės" redakcijos, kurį laiką dirbo prie laikraščio "Pirmyn" (Baltimorėje), o paskui, nuvykęs į Čikagą, pradėjo rimtai mokytis, kad pasiektų gydytojo laipsnį. 1913 m. įstojo į Lojolos universiteto medicinos fakultetą, kurį baigė 1917 metais. Bet mokymasis nebuvo lengvas: reikėjo pinigų, o jis jų neturėjo. Skolindavosi iš draugų, be to, nuolat rašydavo "Keleiviui," tai iš ten gaudavo dolerį kitą paramos.

Po to, kai tapo gydytoju, A. Montvidas lengviau atsiduso. Ir rašymas spaudai jau nebuvo būtinas; rašydavo, kai norėdavo, tik pagal "ukvatą."

Žurnalistas A. Montvidas buvo talentingas. Parašė jis ir keletą brošiūrų — "Beždžionių prezidentas," "Per skylę," "Bomba." Atvyko A. Montvidas į Ameriką Antonovo vardu, o savo straipsnius spaudoje jis čia pasirašydavo visokiais slapyvardžiais, tarp kitų, A. Baisaus, Antonovo, A. Paukščio ir kt. Kalbėtojas taip pat jis buvo ne prastas.

Bet jam stokojo administracinio, sakytum, ryžto ar sugebėjimo. Jis nesugebėjo vadovauti, spiesti apie save bendradarbius, — žmones, kurie jam padėtų. Pirmiesiems "Laisvės" leidėjams A. Montvidas sakydavo: "Jei aš nebūčiau redaktorius, tai straipsnius kur kas geresnius parašyčiau, negu rašau..." Redaktorystė jam buvo lyg kokia prievarta, lyg nereikalinga našta. Būti laikraščio redaktorium nėra lengva.

Kai, praėjus daugiau kaip dešimt metų, "Naujienų" bendrovės šėrininkai sukilo prieš grigaitinę pražutingą politiką, jie daug vilties dėjo į A. Montvidą. Jie galvojo: dabartiniam redaktoriui P. Grigaičiui duosime vilko bilietą, ir lai jis sau eina, o "Naujienų" redaktorium pastatysime d-rą A .Montvidą, tada bus viskas okei. Taip ir buvo, bet buvo neilgai: Montvidas nepajėgė laikraščio redaguoti, na, tai P. Grigaitis ir vėl kibo už redaktorystės.

Velionis buvo veiklus Susivienijime Lietuvių Amerikoje, taip pat savišalpinėje Čikagos Lietuvių d-joje.

Kai 1936 m. lietuviai pažangiečiai sudarė bendrą frontą su socialistais ir sušaukė didžiulį Amerikos Lietuvių Kongresą (Clevelande), tai A. Montvidas ten taip pat figūravo. Renkant Komitetą, kuris pravestų kongreso nutarimus, jis buvo išrinktas į komitetą. Vėliau važinėjo po JAV lietuvių kolonijas, sakydamas kalbas, organizuodamas anti-fašistus. O kai menševikai bendrą frontą suardė, — tai buvo 1940 metais, — tuomet ir A. Montvidas pasitraukė iš jo.

—:—

TAI BUVO TUOMET, KAI Lietuvos liaudis 1940 metais pasiuntė velniop fašistinę Smetonos kliką, kai Lietuva ruošėsi įstoti į sąjunginę tarybinių tautų sudėtį. Viename viešame susirinkime A. Montvidas išdidžiai pareiškė, kad jis išstojąs iš bendro fronto, nes Amerika reikalus "taip sutvarkys," kad Lietuva niekad nebus socialistinė.

Girdėti iš buvusio socialisto tokią šneką buvo labai nesmagu.

Bet d-ras A. Montvidas, patikėjęs P. Grigaičio politika, manė, kad jis daro labai gerą darbą, stodamas į "vaduotojų" gretas.

Jis, kaip ir daugelis kitų, nenumatė pasaulinio istorinio lokomotyvo posūkio. Jis tikėjo mažyčių žmonių, politinių liliputų pranašystėmis, ir galvojo: geriausia jam bus likti "vaduotojų" pastogėje.

D-ras A. Montvidas ten ir liko. O toje "pastogėje" ne visiems pavyksta pralobti. Tiesa, vieni pralobsta, bet kiti tampa sutrempdyti į drabėzgus. Ten gi vyksta žvėriška politika: vieni kitus niekina, žemina, save keldami į aukštybes.

Mes nemanome, kad A. Montvidas, eidamas kartu su "vaduotojais," būtų pralobęs ar pakilęs "į aukštybes." Jis to tur būt nė neieškojo. Jam tik rūpėjo pasislėpti, būti geram, kad niekas nevadintų jo komunistu.

Na, ir taip darydamas, taip manydamas, taip galvodamas d-ras A. Montvidas mirė. Mirė, sakoma, širdies liga.

Apie mirusiuosius reikia tik gražiai kalbėti arba nieko, sako žmonės. Apie d-rą A. Montvidą mums kalbėti ką nors negero labai netiktų, kadangi jis visupirmiausia buvo pirmasis mūsų laikraščio "Laisvės" redaktorius.

Teilsisi jis ramiai!..

Kas ką rašo ir sako

LENKIJOS LIETUVIAI APIE LENKIJOS PRAEITĮ

Šiemet sukanka tūkstantis metų, kai Lenkija pradėjo gyvuoti kaip valstybė. Įdomu, kaip Lenkijos lietuviai vertina praėjusį tūkstantmetį.

Mes gavome lietuvių laikraštį "Aušrą" (numr. 10), kuriame randame tuo klausimu Eugenijaus Petruškevičiaus parašytą neilgą, bet įdomų straipsnį. E. Petruškevičius dar jaunas vyras, eina Lietuvių Visuomenės kultūros draugijos Centro Valdybos generalinio sekretoriaus pareigas.

Skaitykime, kaip E. Petruškevičius apie tūkstantmetinį jubiliejų galvoja:

Šiais metais Lenkija užrašys savo tautinės istorijos antrojo tomo pirmuosius lapus, nes pirmąjį tomą, apimantį 966—1966 metus, jau reikia įrišti ir perteikti ateisiančioms kartoms. Tauta, žinanti savo praeti, yra amžinai gyva ir turtinga. Savo istorijos pažinumas tai rodyklė ir pamoka ateities žygiams. Lenkų tauta turi ypatingų motyvų iš savo tūkstantmetės istorijos padaryti tinkamas išvadas, nes jos istorijoje yra daug džiaugsmingų ir pakilių momentų, šalia kurių yra, deja, ir karčios bei tragiškos patirties.

Glaustai tariant, lenkų tautos istoriją reikia apibūdinti kaip grandinę grumtynių su germanų kolonizacija bei kovų už tautinę vienybę ir valstybinę nepriklausomybę. Jau pirmieji Piastai pastatė sienų stulpus ant Oderie ir Neisės, tuo pabrėždami lenkiškųjų žemių suverenumą ir užkirsdami kelią germanų marchijoms jų žygyje į rytus.

Deja, lenkų kunigaikščių separatizmas ir egoizmas privedė prie krašto suskilimo ir vakarų bei šiaurės žemių praradimo ilgiems amžiams.

Kardas ir ražančius

XIV-sis amžius atnešė Lenkijai grėsmę iš Kryžiuočių Ordino, kurio simbolis buvo kardas ir ražančius. Kardas silpnesniuosius žudyti, ražančius — tuos "žygdarbius" pateisinti aukštais krikščionybės plėtimo tikslais. Kryžiuočių ordino grėsmės akivaizdoje atsirado žmonių, kurie privedė prie dviejų tautų: lenkų ir lietuvių federacijos. Lenkų-lietuvių unijos prasmingumą liūdija garsus Žalgirio mūšis, įvykęs 1410 liepos 15 d., kai lenkų-lietuvių suvienytos jėgos, padedamos rusų, čekų ir totorių pulkų, sutriuškino Ordino galybę. Tai buvo didelis Rytų Europos tautų mūšis su germaniškuoju grobiku.

Lenkijos-Lietuvos unija, patvirtinta kritusiųjų prie Žalgirio krauju, ilgiems amžiams surišo mūsų tautų likimą. Tęsdami šlovingas Žalgirio tradicijas, geriausieji lenkų ir lietuvių tautos sūnūs bendrai kovojo už savo tautinę laisvę Kosciuškos Insurekcijos metu bei Lapkričio ir Sausio Sukilimuose.

Gyvu abiejų tautų idėjinės vienybės simboliu buvo dainius ir revoliucionierius Adomas Mickevičius.

Geros ir kilnios tradicijos tapo betgi sunaikintos tarpkario dvidešimtmetyje. Imperialistiški Lenkijos valdantieji sluoksniai pasiuntė Pilsudskio legionus prieš Lietuvos Darbininkų Delegatų Tarybas, užimti seną Lietuvos sostinę — Vilnių. Nesantaika tapo pasėta ne tik tarp lenkų ir lietuvių. Pakvaitėliai su šūkiu "Lenkija nuo jūros iki jūros" užgrobė Vakarų Baltarusiją ir Vakarų Ukrainą, vienkart išsižadėdami ir užmiršdami savo žemės prie Oderio, Neisės ir Baltijos.

Trumparegiai

Trumparegiai buržuazinės-feodalinės Lenkijos politikai nepastebėjo, kad kiršindami Lenkiją su rytų kaimynais padeda vokiečių III-jam Reichui realizuoti jo planus užvaldyti Europą.

Net ir tuomet, kai ties Lenkija pakibo betarpis hitlerinės agresijos pavojus, Lenkijos vyriausybė žvangino kardeliu Lietuvos pasieny, o isterijos pagauta geltonsnapių minia šaukė — "Vade, vesk mus į Kauną!"

Lenkų tautos tragedija artėjo neišvengiamai. Krachas įvyko švintant 1939 m. rugsėjo 1 d. Hitlerio Messerschmittai ir Tigrai bematant sugriovė mitą apie žečpospolitos galybę. Vyriausybė, kuri tikino tautą, jog neatiduosianti niekam nei sprindžio žemės, staiga galingu spyriu tapo išmesta už savo krašto ribų.

Bet tauta liko. Liko, idant aukštą kainą sumokėtų už tą laikotarpį, kada valdė ponai Smiglai, Beckai ir visa plejada nevykusių diplomatų. Tauta užmokėjo krauju ir ašarom, miestų ir kaimų griuvėsiais, šešiais milijonais piliečių, kurie iš koncentracijos lagerių išėjo per krematorinius pečius ir gazo kameras.

Iš šios paskutinės istorinės pamokos lenkų tauta ištraukė tinkamas išvadas. Liaudies Lenkija savo gyvenimą pradėjo nustatydama valstybės sienas etnografiniu pagrindu, grįždama į savo Vakarų žemes, paremdama savo santykius su visais kaimynais broliškumo, bičiulystės ir vispusiško bendradarbiavimo dėsniais.

Jungtinė Lenkų Darbininkų Partija ir LLR Vyriausybė vykdo teisingą tautinę politiką, neskaitlingoms tautinėms mažumoms sukūrė pilnas sąlygas visapusiškai klestėti.

Lietuviai džiaugiasi

Lenkijoje gyveną lietuviai, ypač Seinų krašte džiaugsmingai mini Lenkijos tūkstantmetį jubiliejų. Mes esame įsitikinę, kad jei šis jubiliejus būtų ištikęs 30-čia metų anksčiau nebūtume jo minėję su tokiu džiaugsmu ir taip iškilmingai kaip šiandien. 1000-metinės Lenkijos paskutinis lapas prabilo bičiuliškai, į mus lietuvius, Liaudies Lenkijos Respublikos piliečius.

Tame paskutiniame lape skaitome, kad "lietuviai vaikai mokosi gimtąja kalba, žmonės skaito lietuviškas knygas, pasiskolinę jas viešose bibliotekose, jaunimas dainuoja lietuviškas dainas valstybinėse seklyčiose. Šį paskutinį Lenkijos istorijos puslapį užskleidžia Liaudies Lenkijos Konstitucijos žodžiai: "Lenkijos Liaudies Respublikos piliečiai, nepriklausomai nuo jų tautybės, rasės ar tikėjimo, naudojasi lygiom teisėm visose valstybinio, politinio. ūkinio, visuomeninio ir kultūrinio gyvenimo srityse".

Taigi, Liaudies Lenkija tapo ir mūsų gimtaisiais namais.

Maskva.—Rusų kalba leidžiamas Amerikos informacinis žurnalas "Amerika" atspausdino prez. Johnsono atsikreipimą į TSRS žmones. Prez. Johnsonas tame atsikreipime sako, kad Amerika ir Tarybų Sąjunga turi daugiau bendro negu priešingo. Sakoma, kad žurnalas išsiparda vė per dvi valandas po jo pasirodymo kioskuose.

Justas Paleckis rašo iš Irano -- Persijos

Mielas Drauge
ROJAU!

Štai jau trečią kartą šiemet esu užsienyje: kovo mėnesį buvau Maroke, balandyje Anstralijoje, o dabar esu mūsų kaimyniniame Irane (Persijoje). Atvykau į Teheraną vadovaudamas Tarybų Sąjungos parlamentarų delegacijai Tarpparlamentinės Sąjungos 55-oje konferencijoje. Delegacijon įeina TSRS Aukščiausiosios Tarybos deputatai **A. I. Danilov** (Tomsko universiteto rektorius), **G. A. Žukov** ("Pravdos" apžvalgininkas), **V. L. Kudriavcev** ("Izvestijų" apžvalgininkas), Tamara **V. Laškarašvili** (Gruzijos Švietimo ministrė), **M. S. Asimov** (Tadžikijos Mokslų Akademijos prezidentas), **A. V. Čujev** (darbininkas-tekintojas iš Leningrado, Socialistinio Darbo Didvyris). Be to, lydi penki sekretoriai ir vertėjai.

Atskridome į Teheraną specialiu lėktuvu per penkias valandas, apie valandą sustoję Gruzijos sostinėje Tbilisi. Konferencija prasidėjo rugsėjo 27 d., tačiau man teko dar posėdžiauti vienoje pakomisėje, paskui Vykdomajame Komitete ir Tarpparlamentarinės Sąjungos Taryboje, taigi jau nuo rugsėjo 24 d. posėdžiavau kasdien.

Nors konferencijos darbų tvarkoje nėra specialiai su Vietnamo karu surišto klausimo, tačiau tas klausimas negalėjo neišsiveržti daugumoje kalbų. Jau TPS Taryboje man teko dėl jo pasisakyti ryšium su mūsų informacija apie TSRS Aukščiausiosios Tarybos priimtu atsikreipimu Vietnamo reikalu. Bet daugiausia tuo klausimu kalbėta diskusijoje dėl tarptautinės padėties pagal generalinio sekretoriaus pranešimą. Čia įvyko aštrių susikirtimų tarp kritikuojančių JAV aagresiją Vietname ir ją ginančių. Kaip tik pirmuoju kalbėjo Lenkijos delegatas **J. K. Vende**, pradėjęs kritiką, o aš kalbėjau trečiuoju, žymią dalį savo kalbos paskyręs Vietnamo klausimui, o taip pat pasisakiau dėl Vakarų Vokietijoje pasireiškiančios revanšistinės politikos bei siekimo dalyvauti branduolinio ginklo valdyme.

Reikia pasakyti, kad daugiau kaip 60 kalbėtojų, pasisakiusių toje diskusijoje, mažai atsirado ginančių JAV poziciją. Aštriai prieš ją pasisakė ne tik socialistinių šalių delegatai, bet ir eilės kitų šalių atstovai. kaip Prancūzijos delegatas Šandernagor, Ceilono — Senanajake, Indiijos--Violeta Aliva, Lyvijos--Arighibas ir eilė kitų. Tarp ginančių JAV poziciją buvo Filipinų, Australijos, Pietų Korėjos, Naujosios Zelandijos, Belgijos, Norvegijos atstovai. Tačiau daugumą delegatų savo pasisakymuose reiškė norą, kad karas būtų greičiau sustabdytas ir neišsiplėstų, nesudarytų pavojaus visuotinai taikai. Patys JAV atstovai A. Pirnie ir R. Yarborough daugiau gynėsi ir pakartojo Goldbergo kalboje išreikštus pasiūlymus dėl derybų. Tarybinis delegatas Kudriavcev atsikirsdamas pareiškė, kad derybos dabartinėje padėtyje, kada vyksta Vietnamo Demokratinės Respublikos bombardavimas ir Pietų Vietnamo okupavimas svetimomis jėgomis, būtų lygus tam, kad plėšikas užpuolęs žmogų ir pristatęs pistoletą prie krūtinės, reikalautų derėtis.

Diskusijos tarptautiniu klausimu jau baigėsi, dabar svarstomi ekonominiai ir parlamentariniai klausimai. Konferencija tęsis ligi spalio 4 d.

Būk sveikas, linkiu Jums visiems viso geriausio.

Justas

Teheranas
1966 rugsėjo 30 d.

Redakcijos atsakymai

A. Masonui, Miami, Fla.— Klausiate, kodėl "Laisvėje" buvo rašyta apie naują Metropolitano operos pastatą Niujorke ir apie naują kompozitoriaus Barberio operą "Antony and Cleopatra." Rašėme tam, kad mūsų skaitytojai žinotų, kas darosi Amerikos kultūriniame fronte. Jūs taip pat prašote paaiškinti, ką visa tai turėjo bendro su darbininkų judėjimu. Daug turi bendra! Atsiminkime, daugelis darbininkų, kai tik gauna progą, eina pamatyti operos. Darbininkai juk pastatė ir teatrą, kuriame vyksta operų vaidinimai. Klasiniai susipratęs darbininkas privalo žinoti ne tik tai, kas darosi politiniame bei ekonominiame šalies fronte, o ir kultūriniame. Juk darbininkų klasė, anksčiau ar vėliau, bus šalies viešpats. Ji dėl to turi būti apsišvietusi ir viską žinanti. O mūsų laikraščio tikslas: kiek galima daugiau visokiais klausimais informuoti skaitytojus.

Tolimos praeities liudininkas

Kauno miesto sodo pakraštyje, greta Muzikinio teatro, praeivių dėmesį patraukia rausvas mūrinis smailiabokštis pastatas, kurio amžius siekia daugiau kaip tris šimtus metų. Kažkada tai buvo miesto sienos gynybinis bokštas. Senovės lietuviai jį pastatė ruošiantis kovoms prieš švedus.

Šiandien tai įdomus architektūrinis paminklas, primenantis tolimas mūsų miesto praeities dienas. Dabartinę savo išorę buvęs gynybinis bokštas įgavo visai neseniai, po kruopščių restauravimo darbų. Jų metu aptvarkytas bokšto vidus, atstatytos šaudymo angos, specialiomis čerpėmis uždengtas stogas, kurio viršuje netrukus bus pastatytas vėjarodis.

Šiaurinėje bokšto pusėje, pro buvusią, šiuo metu restauruotą plačią angą iš vidinių bokšto patalpų lietuvių sargybiniai patekdavo į siauras taip vadinamas "galerijas", kurios buvo įtvirtintos virš mūrinių sienų. Tokį sienos fragmentą restauratoriai taip pat numato atnaujinti.

Restauruotąjį septyniolikto amžiaus gynybinį bokštą su įdomumu galės apžiūrėti mūsų miesto žmonės, ekskursantai, svečiai iš kitų miestų bei respublikų.

B. Zaldonis

Popiežiaus pasiuntinys atvyko į P. Vietnamą

Saigonas. — Čia atvyko popiežiaus pasiuntinys, monsinioras S. Pignedolis. Oficialiai jis dalyvauja kaip specialus Vatikano legatas Pietų Vietnamo katalikų vyskupų kurijos sesijoje, kur jis tariasi apie paskiausios eukumininės tarybos nuosprendžius. Bet neoficialiai visi pripažįsta, kad popiežiaus legatas atvyko su taikos misija. Sakoma, kad popiežius jam uždėjo užduotį paveikti, kiek galima, vietnamiečius katalikus vyskupus, kad jie būtų palankesni deryboms ir taikai.

Kaip yra žinoma, Pietų Vietnamo katalikiški klerikalai yra aršūs karo šalininkai. Nors katalikai sudaro mažumą budistiniame Vietname, katalikų bažnyčia turi didelę įtaką Saigono valdžioje ir kariuomenėje.

Bulgarijos pasiūlymas priimti R. Vokietiją

Jungtinės Tautos. — Bulgarijos delegacija pasiūlė, kad Jungtinės Tautos priimtų Vokietijos (Rytų) demokratinę respubliką. Bulgarai siūlė, kad abi Vokietijos valstybės, Rytų ir Vakarų, būtų priimtos tuo pačiu metu, ir kad tai būtų pirmas žingsnis link abiejų suvienijimo.

Beveik tikra, betgi, kad pasiūlymas bus atmestas. Iš 118 Jungtinių Tautų narių tik 12 pripažįsta Rytų Vokietiją (ją pripažįsta ir eilė valstybių, kurios nepriklauso prie JT, kaip tai Liaudies Kinija, Š. Korėja, Š. Vietnamas).

Vokietijos Federalinė respublika (Vakarų Vokietija) irgi nepriklauso prie JT. Ji, betgi, ten turi nuolatinį neoficialų stebėtoją.

Visa Tarybų Sąjunga pagerbė Šostakovičių

Maskva. — Kompozitoriaus Dimitrijaus Šostakovičiaus 60-asis gimtadienis buvo plačiai paminėtas visoje Tarybų Sąjungoje. Valdžia jam įteikė Socialistinio darbo didvyrio titulą. Partijos organas "Pravda" pažymėjo, kad Šostakovičius yra kompozitorius, kuris dar savo gyvenimo metu gali būti lyginamas su Bachu, Mocartu, Bethovenu ir Čaikovskiu.

Rašydamas apie jį, kompozitorius Rodionas Ščedrinas sakė:

"Jo muzika ne tiems, kurie mėgsta vien saldumą. Jo muzikos negalima klausytis šiaip sau, lengvai. Todėl, kad jo kūryba be 'kosmetikos,' jis susidūrė su nemažai priešingumo ir kritikos. Bet jis niekad neleido kritikai sustabdyti jo kūrybinę darbuotę. Ir jo muzikoje pulsuoja mūsų gyvenimas..."

Šostakovičiaus gimtadienis paminėtas ir užsienyje.

Apie L. Prūseikos jaunystėje nueitą kelią

Praslinkus penkeriems metams po Leono Prūseikos mirties, LLD 45 kuopa, St. Petersburg, Fla., suruošė gražų pažmonį su dainų programa. V. J. Valley skaitė neilgą apie L. Prūseikos jaunystėje nueitą kelią paskaitą, kurią parašė vilnietis S. J. Jokubka.

Tenka pridėti, kad L. Prūseika senatvėje ilgokai gyveno pas draugus S. ir O. Jokubkas, sunkios ligos prispaustas.

—:—

Šiemet (1966) kovo 24 d. sukako penkeri metai, kai mirė įžymusis pažangiųjų JAV lietuvių žurnalistas, laikraščių redaktorius ir neišsemiamos energijos lietuviškosios visuomenės bei darbo žmoniu bendro reikalo veikėjas Leonas Prūseika-Vabalas.

L. Prūseika

Kokį jis šviesų atminima paliko pažangiesiems JAV lietuviams, koks jis buvo mielas ir artimas žmogus, ir kokius jis visuomenės darbus nuveikė, daug kalbėti nereikia. Atsimename ji, kaip savą ir lygų sau draugą, bet tuo pačiu kartu kupiną energijos intelektualą, nuostabu plunksnos talentą, organizatorių, oratorių ir liepsnojanti meile darbo žmogui, ir kaip vieną iš pažangiųjų JAV lietuvių judėjimo lyderį. Ir kuriems tik mums yra tekę su juo asmeniškai susipažinti ar padraugauti, vargu ar kuriam Leono Prūseikos asmenybės atminimas išdils iš atminties. Jis mokėjo užkariauti žmonių širdis ir be pasigailėjimo pliekti savo idėjos priešus, kaip retas kuris kitas pažangiosios visuomenės veikėjas. Jo būdo lankstumas, sugebėjimas su bet kokio išsilavinimo žmogumi susidraugauti buvo tokia ypatybė, kokią retas kuris mes turime.

Leonas Prūseika nebuvo sunkaus vargingo gyvenimo atvestas į protą savo siela, talentu ir visa esybe aukotis darbo žmonių reikalui. Jis gimė pasiturinčių ūkininkų Juozo ir Marijonos Vabalų šeimoje 1887 m. lapkričio 10 d., Daugelaičių kaime, Virbalio valsčiuje. Nors kūdikiu būdamas jis neteko motinos, liko našlaitis ir augo prie pamotės-močiakos, bet kaip kūdikystėje, taip jaunatvėje jam nieko netrūko, neteko kęsti jokio vargo. Buvo sotus, apsirengęs, kaip ir visi to meto ūkininkai. Apie užsidirbimą duonos kąsniui galvą nereikėjo varginti.

Kuo jį tėvas ir pamotė norėjo išauklėti, vargu pasakyti, bet mokslui nesigailėjo nei pinigų, nei laiko, o ypač, kai pastebėjo sūnaus gabumus mokytis. Tėvas buvo pasiryžęs išleisti tūkstančius rublių sūnaus mokslui.

Vidurinįjį mokslą — aštuonias gimnazijos klases— Leonas Prūseika gavo tuo metu pagarsėjusioje Liepojos gimnazijoje. Kartu su juo mokėsi ir, berods vienoje klasėje, daugeliui žinomas čikagietis velionis d-ras J. M. Šimkus, su naujieniečiais nuėjęs d-ras Montvidas, buvęs čikagietis vaistininkas velionis Žilinskas... Ir iš kai kurių šių jo jaunystės draugų pasakojimų, Leonas gimnazijoje buvo prašmatniausias jaunuolis — visuomet švarus, gražiai apsirengęs, intelektuališkas, rimtas ir didelis mėgėjas pasmaguriauti saldžiais pyragaičiais, šokoladu, ką galėdavo daryti tik pasiturinčių tėvų vaikai - gimnazistai. Prūseika buvo vienas tokių tėvų vaikas, kuriam gimnazijoje nieko netrūko: buvo apmokėta už mokslą, butą, maistą ir dar kišenėje būdavo skambučių.

Gimnazijoje Leonui mėgiamiausia mokslo šaka buvo literatūra. Už raštų darbus klasėje gaudavo geriausius pažymėjimus ir literatūros mokytojo pagyrimus. Žavėjo jaunuoli Leoną rusų klasikai, ypač Puškinas: nepaprastai mėgo lenkiškai rašiusi lietuvį poeta Adoma Mickevičių. Bet labiausiai Leonas domėjosi atgimstančia lietuviu raštija. Poetas Maironis jam buvo lietuvių literatūros titanas. Ketvirtoje klasėje būdamas, kai kuriuos Maironio eilėraščius net buvo pradėjes versti i rusų kalba. Kaip A. Mickevičius "Vėlines." Puškino poemas, taip ir Maironio beveik visus ankstyvesnius eilėraščius deklamuodavo atmintinai. Ypač jis mėgdavo deklamuoti Maironio eilėrašti "Vakaras ant ežero keturių kantonų." Ši eilėrašti jis dažnai sau deklamuodavo sulaukes senatvės sirgdamas. Deklamuodavo su didžiausiu ūpo pakilimu.

Žemesnėsėse gimnazijos klasėse Prūseika buvo liberalas nacionalistas, kaip ir daugelis to meto ūkininkaičiu; sekė savo tėvo pėdomis — karštai mylėjo Lietuva, neapkentė carizmo, klerikalizmui buvo abejingas, i pomirtini "gyvenima" tikėjo tik dėl žmoniu akiu. Su marksistinėmis ir bendrai materialistinėmis idėjomis Prūseika susipažino mokydamasis jau aukštesniosiose gimnazijos klasėse, kai buvo priimtas į tuo metu Liepojuje gyvenusio A. Purėno vadovaujamą slaptą gimnazistu ratelį. Kiek tame ratelyje marksizmo isisavino, sunku pasakyti. Bet ir sulaukes senatvės jis dažnai sakydavo, kad Purėnas ji padarė socialistu. Ir per visa gyvenima jis buvo tokiu, nežiūrint kai kuriu jo padarytu klaidu, klystkeliais nenuėjo.

Tapęs socialistu ir įstojęs į Lietuvos Socialdemokratų partiją, Leonas aktyviai ėmė dalyvauti Lietuvos darbo liaudies sąjūdžiuose už išsilaisvinimą iš caristinės priespaudos, už šviesesni ir sotesnį gyvenimą darbo žmonėms. Dar būdamas gimnazijoje metėsi visa širdimi padėti socialdemokratams V. Kapsuko vadovybėje organizuoti dvarų kumečius ir varginguosius valstiečius kaimuose streikams. Vieną streiką bandė suorganizuonet savo tėvo ūkvje. Streikas nepavyko, bet tėvas pagyrė, nors ir prieš ji sūnus ruošė streiką. Jaunuolis namuose gavęs pritarimo savo idėjoms, dar su didesniu užsidegimu ėmė veikti tarp socialdemokratų ir aktyviai plunksna bendradarbiauti V. Kapsuko redaguojamuose laikraščiuose.

Į laikraščius jis rašydavo ir anksčiau. Pirmieji jo rašinėjimai pasirodė tuoj po spaudos atgavimo Lietuvoje, pradėjusiose Vilniuje eiti "Vilniaus žiniose." O kai 1907 metais baigė gimnaziją ir rudeniop išvyko Peterburgo universitetan, Leonas jau buvo beveik profesionalas žurnalistas: akredituotas "Vilniaus žinių" korespondentas, už ka gaudavo per mėnesi net 20 rubliu atlyginimo. Po savo raštais, ypač socialdemokratinėje spaudoje, redaguojamoje V. Kapsuko. Leonas Prūseika pasirašydavo įvairiais slapyvardžiais. "Prūseikos" slapyvardi, kuris virto jo pavarde, jis pasirinko daug vėliau, bėgdamas iš Sibiro ir slaptai vykdamas į JAV.

Kaip anksčiau minėjau, Prūseikos tėvas į pomirtini "gyvenimą" tikėjo tik dėl žmoniu akių. Su klebonais ir prabaščiais Vabalu šeimos santykiai nebūdavo šilti. O kai sūnus gimnazistas tapo aktyviu socialdemokratu ir pagarsėjo savo socialistinėmis idėjomis Virbalio apylinkėje, su Virbalio prbaščiumi Siaurusaičiu Vabalų šeimos santykiai beveik nutrūko. Ir manoma, kad klebonas Siaurusaitis daug prisidėjo, kad Prūseika visam gyvenimui būtų pasmerktas ištrėmiman į Sibirą. Nes kai po 1905-1907 metų revoliucijos prasidėjo reakcijos siautėjimas ir 1909 metais Leoną Prūseiką areštavo, Siaurusaitis trynė rankas iš džiaugsmo: "Gerai tam gyvatei, tegul supūva kalėjime! Ko tas studentpalaikis buntavoja svietą, ar jam ko trūko!" Ir kaip pats L. Prūseika savo atsiminimų knygoje "Atsiminimai ir dabartis" rašo, tas prabaščius daug greičiau padarė savo nuosprendį, negu caro valdžia.

L. Prūseika

Nuo čia ir prasidėjo Leono Prūseikos katorgininko kelias į Sibirą ir į visišką subrendimą socialisto revoliucionieriaus.

Kai Suvalkuose Leoną Prūseiką teismas pasmerkė ištrėmiman į Sibirą, Leonas dar nebuvo perėjęs kalėjimų ir Sibiro egzaminų, dar nebuvo išmėgintas marksistas, bet koks jis jau buvo ištikimas įsisavitnoms A. Purėno moksleivių slaptame ratelyje idėjoms, parodo štai koks pavyzdys:

Teismas Varšuvoje, išnagrinėjęs L. Prūseikos bylą ir suradęs, kad jis, baigdamas Liepojaus gimnaziją (1907), veikliai dalyvavo lietuvių darbininkų organizavime į socialdemokratu partiją, organizavo socialdemokratu kuopeles Kybartų apylinkėje, ir kad yra Petrapilio universiteto studentu kuopos sekretorius, nutarė visam gyvenimui jaunuoli ištremti į Sibira, nors jį gynė garsus advokatas iškviestas iš Peterburgo Volkšteinas ir trečiosios dūmos deputatas Andrius Bulota.

Po teismo nuosprendžio saugumo organai Prūseikai pasiūlė, kad paduotų carui pasigailėjimo prašymą. Jaunuolis griežtai atmetė pasiūlymą ir atsisakė prašyti caro pasigailėjimo. Įvyko kalėjimė pokalbis su tėvu. Tėvas taip pat ragino sūnų, kad kreiptųsi į cara pasigailėjimo. Leonas atsisakė. Tėvas, negalėdamas itikinti sūnaus, pagrasino išsižadėti. Jaunuoliui Leonui buvo tai baisiai sunkus momentas — išsižadėti tėvo, kuris jį užaugino, mokslino ir taip mylėjo, ir su kuriuo taip gražiai sugyveno, nebuvo juokas. Nors jaunuolis ir drebėjo iš susijaudinimo, galva buvo pritvinkusi kraujo, vis tiek pasirinko būti ištikimas savo socialistinėms idėjoms, nežiūrint, kad neteks ir tėvo šilumos.

Tai buvo Leono Prūseikos sąžinės išbandymas ir egzaminas—pasilikti visa gyvenimą socialistinių idėjų žmogumi, kokiu jis ir buvo.

Kaip aštriai buvo su tėvu susikirsta, tėvas vis tiek sūnaus neišsižadėjo. Gelbėjo sūnų pinigiškai Sibire. Pasiuntė kelis šimtus rublių, kad lengviau būtų jam pabėgti. Atbėgusį šiltai priėmė į namus ir ta pačią valanda saugiai išgabeno i Prūsiją. Daug padėjo iš Prūsijos išvykti į JAV. O mirdamas Leonui net paliko ir jo dali, priklausančią Vabalų ūkyje.

1959 metais, kai Čikagoje lankėsi Vilniaus "Tiesos" vyriausias redaktorius Genrikas Zimanas, jis aplankė ir Leona Prūseiką, jau gana sunkiai sergantį. Svečias, žiūrėdamas i Leoną, galvoje: "Juk jis galėtų nuvažiuoti į Lietuvą. Būtų ten labai gerbiamas. Turėtų geriausia gydymą, matytų, kaip isikūnija tie tikslai, už kuriuos kovojo visa gyvenimą. Galėtų pailsėti bent senatvėje. Ir Zimanas neiškentęs pasiūlė Prūseikai važiuoti į Lietuvą.

Žinote, ką Prūseika atsakė?

—Žinau, kad ten man būtų gera. Bet važiuoti aš negaliu. Mano vieta čia. Juk čia aš turiu nemaža draugų. Jie galvos, kad aš pabėgau iš kovos lauko, o juk jie man tiki. (Žiūr. G. Zimano knygą "Ką aš mačiau Amerikoje," psl. 217).

Taip Leonas Prūseika ir pasiliko čia, ištikimas savo postui, kuri jis turėjo pažangiu JAV lietuvių judėjime. Šiandien Leono gyvuju tarpe nebėra. Jo palaikai palaidoti Čikagos Lietuvių Tautiškose kapinėse.

Ant kapo stovi didingas Jo atminčiai paminklas, kurį sukūrė tarybinės Lietuvos skulptorius Bogdanas ir broliai inžinieriai Nasvyčiai, ir kuri pastatė mirusiam savo draugui ir lyderiui šiltu širdžių pažangieji JAV lietuviai.

S. J. Jokubka

Chicago, Ill.
1966 m. VII 5

St. Petersburg, Fla.

Rugsėjo 24 d. įvyko gerbiamojo Leono Prūseikos—publicisto, redaktoriaus, prakalbininko — 5-riu metų pomirtinis paminėjimas. Korespondentas tai aprašė.

Noriu priminti, kaip mudu pirma kartą susitikome su Prūseika. Tai buvo prieš apie 33 metus. "Vilnyje" buvo pranešta, kad L. Prūseika atvažiuos į Kenoshą, Wis., pasakyti prakalbą. Man buvo 18-os myliu kelionė, bet nuvažiavau ir aš. Ten mudu turėjome pirmąjį pokalbi. Inteligentiškai paklausė kelių klausimu, kalbėjo patraukliai. Man jo kalba ir prakalbos, kiek aš jų esu girdėjęs, pasiliks atmintyje, kol gyvas būsiu.

Prūseikai teko veikti sunkiose sąlygose.

Dienraštis "Vilnis" turėjo visokių pergyvenimų. Prūseika žinojo, jog darbas liaudies laikraštyje yra pavojingas, vienok jame išbuvo iki galo.

Mano pažintis su Prūseika išliko visą laiką organizaciniame darbe. Apsigyvenau Kenoshoje, buvau LLD nariu, isirašiau i LDS, 7 metus atlikau raštininko pareigas. Suruošėm daug sėkmingų prakalbu, kur, be Prūseikos, kalbėjo Rojus Mizara, Antanas Bimba, A. Jonikienė, dr. Antanas Graičiūnas ir kai kurie kitataučiai liaudies vadovai. Rengėme koncertu. Rėmėme Ispanijos liaudies ir visus kovotojus prieš fašizmą, už demokratija, rėmėme demokratiškesniuosius kandidatus rinkimuose. Pavyzdžiui kandidatas į senatorius Frankie Mayer per nominaciias ir rinkimų kampanijoje demonstravo ant mano automašinos ir tapo išrinktu. Veikdami su gerais vadovais, mes išmokome sugyventi su visais. Pav., praėjusi sezona dainavau skandinavu chore ir dabar jau gavau pašaukima ateiti į praktikas spalio 5 d.

Saintpetersburgietis

Kubos pabėgėliai skelbia, kad buvęs Kubos ambasadorius Lebanone, Alonso, atsisakęs namo grįžti.

WORCESTER, MASS.

Pašalpinių draugijų rūpesčiai

Worcesteris nepriskaitomas prie didmiesčių — tik apie 190 tūkstančių gyventojų sudaro iš įvairių tautų.

Lietuvių priskaitoma apie 18 tūkstančių, kurie yra atvažiavę prieš pirmąjį pasaulinį karą. Jie čia rado sunkų gyvenimą. Nemokant anglų kalbos, sunku buvo susirasti darbo, vieni kitiems padėjo susirasti šiokį tokį darbelį su mažu atlyginimu. Darbams sumažėjus pirmutiniai buvo atleisti iš darbo.

Nors tais laikais buvo suvažiavę visi jauni, sveiki, bet kartais prisieidavo ir susirgti. Be darbo ir į skolas įklimpsta.

Kaip kitose kolonijose, taip ir Worcestery pradėjo organizuotis pašalpinės draugijos, kad laike ligos padėtų savo nariui — sušelpti ir aplankyti serganti, palinkėti greit pasveikti. Tokios pašalpinės draugijos dygo kaip grybai po lietaus su įvairiais vardais, šventais ir tautiškais. Kiekviena stengėsi kuo daugiausia gauti narių.

Tais laikais Worcesteryje buvo daug tokių draugiju, bet dabar jos mažinasi. Iš priežasties narių mirties, draugiju iždai mažėja, turi jas paleisti, užbaigti, nes sumokėtom duoklėmis negali padengti išlaidu. Tūlos pašalpinės draugijos dar galėtų keleta metu gyvuoti, išde turi pinigu, bet nariai pasene ir sulaukus metinių susirinkimų, jau negali sekantiems metams išrinkti valdybą, ir yra priverstos likviduotis ir turtą išsidalinti.

—:—

Worcestervje yra dvi organizacijos, kurios dar gali ilgiau gyvuoti, nors ir jos turi daug rūpesčių ir jų nariai ppasene, serga ir miršta, jau narinių duoklių neužtenka padengti sirgimų ir mirimu, turi ieškoti iš kitur pinigo.

Worcesterio lietuvių piliečių socialis klubas narių turi apie tūkstantį; turi savo gražų naują nama mieste ir vasarnami. Abejose vietose turi leidimus pardavinėti gėrimus. Šios įplaukos padeda dapildyti pašalpų iždą.

Lietuvos Sūnų-Dukterų broliškos pašalpos draugija turėio apie 400 narių, o šiandien turi tik 265. Ši draugija irgi turi daug rūpesčių: seni nariai serga ir miršta po kelis kas mėnesi, o tas neina draugijai ant gero. Narinės duoklės nepadengia išlaidų.

Rugsėjo 29 d. įvyko draugijos specialis narių susirinkimas, kuriame buvo apsvarstyta, kaip sutvirtinti draugijos iždą, kad būtu galima ir ant toliau mokėti nariams pašalpas.

Apdiskusavus, nutarta pakelti mėnesines duokles 25c mėnesiui. Tas duos draugijai virš 7 šimtus dolerių įplauku. Dauguma draugijos narių—pensininkai, tai turi "daug laiko sirgti" ir imti iš draugijos sirgimo pašalpą. Susirinkimas nutarė sumažinti-sutrumpinti sirgimo laiką, tai bus mažiau ligoniu ir nereikės tiek daug išmokėti. Ši draugija irgi turtinga—turi savo svetainę mieste ir gražųjį Olympia Parką; turi leidimus abejose vietose pardavinėti gėrimus. Iš šių įplaukų ir dapildo pašalpų skyrius.

—:—

LLD 11 kuopos pereitas susirinkimas buvo skaitlingas. Buvo svarstyta mūsų spaudos vajai, ir susirinkimas išrinko vajininkus: M. Sukackienė — "Vilnies," J. Jaskevičius — "Laisvės" ir "Liaudies Balso" vajininkai. Jiedu su mielu noru visiems pagelbės, ypač tiems, kurie turite giminių Lietuvoje, geriausia proga užrašyti "Laisvę", "Vilnį" ar "Liaudies Balsą" savo giminėms kaip kalėdinė—naujų metų dovana, kuri bus atmintina per virš metus. Lietuvos žmonės interesuojasi mūsų, Amerikos, gyvenimu, ypač mūsų organizacijų veiklai.

Kuopa turėjo senų daiktų išpardavimui, kuris tęsėsi dvi dienas. Komitetas raportavo, kad buvo neblogos pasekmės: pelno davė šimtą dolerių. Visą pelną nutarta paaukoti atbudavojimui anglu kalba laikraščio "The Worker" namo. Ačiu visoms draugėms už dvi dienas padirbėjimą. Taipgi ačiū P. Skralskiui, A. Sukackui ir Jaskevičiui, kurie **visus drabužius** suvežė i krautuvę su savo automobiliais.

—:—

Worcester Bus Kompanijos buvo sustreikavę 287 šoferiai ir garadžiaus darbininkai, reikalaudami pakelti alga 53c į val. Streikas tęsėsi 24 dienas. Mūsų Worcesteris buvo tokioj padėtyj, kaip ir New Yorkas, kai ten sustreikavo požeminiai traukiniai ir busai. Worcesterio Busų kompanijos busai vežioja apie 30 tūkstančių keleiviu kasdieną i darbus ir 4.500 vaiku vežioja i mokyklas. Derybos tęsėsi ilgai, ir galų gale darbininkai ir kompanija vieni kitiems nusileido. Darbininkai grįžta linksmi i darbą su pakėlimu 39c į val., savaitės alga už 40 val. $112.00. Kompanija pensininkams mokėjo pensijos 35 dolerius mėnesiui, dabar mokės šimta dolerių mėnesiui, taipgi Medicare ir Blue Cross kompanija apmokės.

Per 24 dienas miestas buvo apmiręs, kurie važinėjo į darbus, turėjo daug rūpesčių, kaip pasiekti darbo vietą. Kompanija dabar galvoja, kur ji gaus tiek išlaidų padengti darbininkų laimėjimus, nes tai kainuos i metus 150 tūkstančių dolerių. Kompanija sako, kad pereitais metais turėjo grvno pelno 73 tūkstančius dol. Jau kalbama pakelti važiavimo fėrą nuo 25c iki 30c, arba sumažinti patarnavimą.

John Bath Co. darbininkų streikas irgi baigėsi. Jis tesėsi 20 savaičių. Darbininkai su Kompanija susitaikė ir grįžta į darbą su laimėjimais linksmi.

—:—

Worcesteryje yra 6 ligoninės. Su spalio pirma diena sirgimai pabrango daug maž nuo 3 iki 9 dol. dienai. Ligoninės skundžiasi, kad kelti kainas jas privertė ligoninių darbininkams algų pakėlimas. Viena lietuvaitė slaugė sakė: Pigiau mirti, negu sirgti.

Dzūkų Dėdė

Šoto Rustavelis

Pasaulinės Taikos Tarybos nutarimu šiemet švenčiama 800 metų sukaktis nuo didžiojo gruzinų poeto Šotos Rustavelio gimimo.

Jis priklauso prie tų laimingųjų literatūros kūrėjų, kurių biografija — tai jų kūryba. Nei istorinėse kronikose, nei kitokiuose anometo dokumentuose neaptikta jokių duomenų apie poetą. Matyt, tarp savo bendraamžių jis, gyvas būdamas, dar nepagarsėjo. Priešingu atveju kas nors tikrai būtų jį paminėjęs. Šlovės jo vardas susilaukė vėliau, kai didžiulė poema "Vytis tigro kailyje" pasklido liaudyje ir tapo pripažinta gražiausiu gruzinų poezijos žiedu.

Tyrinėtojų nustatyta, kad poetas gyveno Gruzijos karalienės Tamaros viešpatavimo laikais — XII a. pabaigoje — XIII a. pradžioje. Tai buvo gruzinų valstybės didžiausio sustiprėjimo ir apskritai kultūros suklestėjimo metai. Atsikračiusi musulmoniškųjų užkarių ir autojų puolimų, Gruzija gerokai praplėtė savo sienas tiek į rytus, tiek ir į pietus. Išsivystė žemės ūkis, kelių ir tiltų, tvirtovių ir pastatų statyba. Šioje bendro pakilimo aplinkoje ir gimė nuostabūsis poezijos kūrinys "Vytis tigro kailyje".

Poemos įžangoje ir epilogе sakoma, kad šias eiles parašė Rustavelis (Rustvelis) meschas. Iš to sprendžiama, kad poetas buvo kilęs iš Meschečio vietovės, pasižymėjusios savo aukštu kultūriniu išsivystymu senovės Gruzijoje.

Apie Rustavelį yra išlikę padavimų, liaudies pasakojimų. Anot jų, poetas gimė Rustavio kaime, kuriame iki šiol stūkso nedidelės tvirtovės griuvėsiai. "Rustaveli", "Rustaveli" reiškia — "iš Rustavio", atseit — rustavietis.

Pasakojama, kad jaunystėje jis mokėsi Graikijoje (Bizantijoje). Iš kai kurių duomenų poemoje atrodo, kad yra pagrindo tokiai nuomonei susidaryti. Jau senatvėje nuvykęs į Jeruzalę ir gruzinų vienuolyne miręs.

Nors apie autorių tiek mažai težinoma, poema plačiai išgarsino jo vardą ir šiandien jį pagrįstai priskiriama prie žymiausių pasaulinės literatūros kūrinių.

Parašyta ji rytietišku spalvingumu, gyvais vaizdais, kupina gilių jausmų ir liaudiškos išminties. Siužetas labai artimas to krašto padavimams ir tautosakinei kūrybai. Veikėjai, jeigu jau gražūs, tai kuone fantastiškai, jei myli — tai beprotiškai, jei pyksta — tai iki pašėlimo, jei kenčia — tai titaniškai, jei kaujasi — tai lyg pasakų karžygiai, kuriems nebaisūs jokie pavojai ir nėra nenugalimų kliūčių. Pagrindinis poemos veikėjas Tarielis yra Indijos amirbaras — jurų ir pėstininkų pajėgų vyriausias vadas, išaugęs šalies valdovo parsadano rūmuose ir ginąs jo valdas. Tai vytis, kuris visus sužavi savo nepaprasta fizine jėga ir grožiu. jis įsimyli Parsadano dukterį Nestaną-Derežaną, kuri pažadėta kitam. Kai Tarielis užmuša savo mylimosios jaunikį, Nestana-Deredžana išdanginama į tolimą, nežinomą vietą. Poemoje pasakojama apie nepaprastus Tarielio žygius, ieškant mylimosios ir ją išvaduojant.

"Vytis tigro kailyje" ilgą laiką gyvavo kaip žodinės kūrybos kūrinys. Tik XVII a. pradžioje buvo užrašyti įvairūs jos variantai, o pirmasis leidimas pasirodė Tbilisyje 1712 m.

XVIII a. dvasininkijai poema nepatiko del per didelio pasaulietiškumo, laisvumo, del to poveikio, kurį ji darė liaudžiai (atseit, atitrauk ė žmones nuo šventraščio). Katolikoso (gruzinų bažnyčios galvos) įsakymu didesnė leidinio dalis buvo sudeginta.

Tačiau argi draudimais ir deginimais galima sunaikinti liaudies pamiltą grožio kupiną kūrinį? Kiek didžiųjų žmonijos proto veikalų dvasininkai buvo pasmerkę, uždraudę ir paskelbę eretiškais, pavojingais, o vis dėlto meno kūriniai, jei jie tikrai aukšto lygio, gyvuoja šimtmečius.

Taip buvo ir su Šotos Rustavelio poema "Vytis tigro kailyje".

Kiekvienas amžius dar paryškina jos švytėjimą. Po Spalio revoliucijos, kai suklestėjo TSRS tautų kultūra, Rustavelio poema prisikėlė tarytum antrai jaunystei. 1934 m. buvo išleistas naujai paruoštas poemos variantas, kuriame pataisyta daugelis senesniųjų leidimų trūkumų. Ji dabar spausdinama masiniais tiražais, iliustruojama geriausių dailininkų, jos motyvais kuriama muzika. Rustavelio vardu pavadintos įvairios kultūros įstaigos bei organizacijos, pagerbiant poetą kaip tautos didvyrį.

"Vytis tigro kailyje" išverstas į daugelį kalbų. Per vertimą į rusų kalbą jis pasklido po visą pasaulį. Rustavelis tapo ne vien gruzinų, bet visų tarybinių tautų sūnumi. Jo minėjimas šiemet — užtarnautas gruzinų tautos kultūros pripažinimas.

T. DŽIUGINĖNAS

Žodelis kitas su Vladu Dubendriu-St. Vėšiu

Rugsėjo 27 d. grįžo iš Lietuvos Vladas Dubendris — Stasys Vėšys. per ilgus metus gyvenęs ir veikęs Čikagoje, bet šiuo metu dar nežinąs, kur pastoviai apsigyventi. Kai šie žodžiai rašomi, jis dar gyvena pas V. ir B. Keršulius Brooklyne.

—Pirmą kartą, tai buvo 1960 metais, Tarybų Lietuvoje išbuvau arti vieno mėnesio, o šiuo atveju ten praleidau net 105 dienas!..

Taip pasakoja man gerai nunsiteikęs, kavalieriškai pasirėdęs Vladas Dubendris.

—Kur daugiausia laiko praleidote?

—Kur? — pagalvoja svečias. — Druskininkuose išbuvau apie 40 dienų, o Palangoje — arti dviejų savaičių. Raseiniuose taip pat apie dvi savaites.

—Prašau, papasakokite man, Vladai, kur jūs gimėte?

—Mano gimtasis kaimas— Juodupėnai, Kupiškio rajone. Ten dabar veikia "Juodupėnų" kolūkis. Bet aš ten mažai buvau.

Klausiu, o kaipgi jam dabar patiko Lietuva, palyginti su ta, kurią matė 1960 metais?

—Labai sparčiai pakilo aukštyn, — atsako Dubendris. — Visas gyvenimas, visa žmonių buitis regimai pakilo—ekonomikoje ir kultūroje. Žmonės geriau rengiasi, sočiau ir gardžiau valgo — jie jau bagoti, nes visko turi. Kalbu daugiausia apie kaimą, apie valstiečius-kolūkiečius...

—Sakykite man, ar šiandien **visi** Lietuvos žmonės šimtu procentų pritaria tarybinei santvarkai?

Klausimas, be abejonės, yra gilus, į jį atsakyti ne kiekvienas objektyviai gali; negali objektyviai atsakyti ir Dubendris.

—Ar jūs manote, Lietuvoje dar yra apie dešimt procentų gyventojų, kurie tarybinei santvarkai dar nepritaria ?

Padūmojęs, Dubendris atsakė: taip, gal kokie 10 procentų dar yra, kurie norėtų buržuazinės santvarkos. Bet tokių skaičius kasdien vis mažėja, kadangi gyvenimas visose savo srityse labai kyla ir kyla aukštyn.

—Ką daugiau galite pasakyti?

—Pasakyti galiu, kad Tarybų Lietuva, kaip ir visos kitos tarybinės respublikos, uoliai ruošiasi sutikti Didžiosios Spalio Revoliucijos 50-ąją metinę sukaktį. Tai bus 1967 metais. Be to, ruošiamasi atžymėti Lenino šimtąjį gimtadienį, kuris bus 1970 metais.

Besikalbant apie kitus dalykus, V. Dubendris priminė ir tai, kas jam teko Lietuvoje pergyventi labai nesmagaus.

Jis turėjo brolio sūnų — Algį Dubendrį, agronomą, LKP narį, veikėją, apie 25 metų amžiaus vyrą.

—Aš jam ir "Volgą" nupirkau; aš jam visaip bandžiau padėti, nes jis man labai patiko, aš jį pamylau, — pasakoja Vladas. Bet štai, netikėtai jis miršta ir miršta tragiškai. Jo mirties priežastį šiandien tiria prokuratūra. Laidotuvės buvo didžiulės: trys kalbėtojai aiškino Algio nuopelnus... Jis buvo "Radiškių" kolūkio (Ukmergės apskrityje) agronomas... Liūdesyje liko žmona mokytoja ir trejų metų amžiaus sūnelis...

Klausiu:

—Na, tai ką dabar žadate daryti? Kur apsistosite? Kur gyvensite, atlikęs didžiulę kelionę?

Vladas pamislija, tada taria:

—Kuriam laikui važiuosiu į Maine valstiją. Iš ten — į Čikagą. Po to—į Kaliforniją.

—Ar ten manote apsigyventi?

—Dar tikrai nežinau, — atsako svečias.

Ir mudu skiriamės. Aš jam linkiu viso geriausio kelionėje, o jis man—sveikatos, kad galėčiau dirbti.

Ns.

MIAMI, FLA.

Socialio klubo pastogėje

Rugsėjo 25-os sekmadienis jau įnešė ateinančio sezono atmosferą, nors ji buvo dar labai karšta. Į salę pietautojų jau susirinko artipilnė svetainė. Bet tai buvo tam reikalui ir kaprizas. Marytė Koch pranešė, kad šį mėnesį net 14 klubo narių ir jo artimųjų mini savo gimtadienius; visi jie šiandien čia yra prie gražiomis gėlėmis papuošto stalo.

O gimtadienių jubiliatai irgi vaišingi. Jie ateina su dovanomis. Štai pirmosios, kurioms rūpi, kad svečiai neliktų alkani. B. Zavienė ir Milly Chulada (dukra mūsų veteranų veikėjų Chuladų) savo rankų darbo skaniu tortu vaišino svečius. Neapsileido ir kiti jubiliatai — kaip matai jie sumetė $37.50 ir įteikė salės gaspadai, gal todėl, kad salė jau pagražinta ir dar bus gražesnė.

Dar ne viskas. Sužinome, kad šį sekmadienį Klubo geras veikėjas S. Zavis jau minėjo 75-ą gimtadienį. Jo gražioji žmonelė pagerbimui savo vyro ir kitų užsakė šokiam orkestrą. Ir šiems jubiliatams galima net pavydėti, — polkutes ir valsus kad jau suko, tai suko! O neseniai grįžusi iš "nortų" mūs mylima solistė Mae Gabrėnienė gražiai atliko gimtadienių ir ilgiausių metų solo su svečių pritarimu.

Žinoma, be gaspadinių, be sunkaus darbo karštoje virtuvėje, nebūtų pietų, nebūtų sueigų, kurias mes turime kas sekmadienis. Šį darbą, sakysim, pietus pagamino 150-iai ar daugiau žmonių draugės Shimkienė, Chuladienė, Aimontienė ir jų talkininkės. Ačiū draugėms, kurios taip pasiaukojamai darbuojasi organizacijos gerovei.

Turime ir nelinksmų naujienų

Kazys Aleksynas, kuris jau per dvejus metus prižiūrėjo Socialio Klubo Salę ir vis gražino gėlėmis namo išorę, labai ūmai ėmė ir paliko mus. Laimė, kad sutiko tą darbą atlikti P. Baltrėnas. Linkime jam sėkmės. Bet permaina reikalauja naujo remonto. Retai kada būna minimas Mateušas Džiupkaitis. O jei neklystu, tai šis taurus žmogus yra seniausias amžiumi, klubo dosnus narys, bet jis kruta, eina ir dirba dar visai jaunatviškai. Jo kambarį reikia gražinti, taisyti, naujus langus sudėti. O kas tą darbą atliks? Čia ateina Ignas Urbonas, kuris klubo valdyboje atlieka svarbiausiąjį darbą — finansų raštininko. Čia dirba ir klubo kasierius J. Koch, baro vedėjas J. Paukštaitis. Nežinau, ar kas daugiau jiems ateina į talką. Gerų vyrų ir moterų aukotas darbas Socialį klubą pastatė ant tvirtų kojų. Skolų, nė morgičių nėra — išdė arti $14,000.

Nemalonios naujienos, kai turime ligonių. Klubo ir gero LLD entuziasto Kanapės žmona dar sunkiai serga, yra ligoninėje. Tai ir draugą S. Kanapį šiuo laiku sulaiko nuo socialinės veiklos. A. Paukštienė pastaruoju laiku irgi buvo priversta praleisti kelis mitingus ir sueigas. Ji dabar ligoninėje, bet tvirtai sveiksta.

Bet džiugu, kad geras pažangietis, veik metus laiko iškentėjęs operacijas. ir kitas gydytojų priemones, Jonas Benikaitis irgi minėjo savo gimtadienį su kitais jubiliatais. O jo gyvenimo draugė N. Benikaitienė net pianu akompanavo jam ir kitiems ilgiausių metų. Šie draugai abu gyvesni ir stipresni.

Parengime turėjome ir malonių svečių. Draugas Milleris ir jo žmona atvyko iš St. Petersburgo. Savo kalboje Milleris sakė, kad atvykus į Floridą, o nematyti Miamio, tai reiškia kaip ir nematyti Floridos. O mes linkime, kad draugai Milleriai taptų nuolatiniai Miamio gyventojai.

Svečiai, apsilankę Miamyje, nebus suvilti. Jų pasitikimui gerinamos ir kitos detalės. Langai papuošti gražiomis draperijomis, kalbėtojams, dainininkams gerinami garsiakalbiai ir kiti pagerinimai.

LLD kuopos veikla

Trečiadienio LLD 75 kuopos pietūs (rugsėjo 28 d.) skaniai pagaminti patenkino visus. Tai irgi darbas abiejų Kancerių, A. Bečienės, Smalensko, Baltrėno ir kitų. Mitingą sklandžiai pravedė M. Valilionienė. Po mitingo ir trumpos pertraukos turėjome kultūrinę programą.

Kultūrinėje programoje turėjome dabartiniu laiku labai gyvą klausimą — "civilinės teisės." Diskusijos buvo vedamos forumo formoje. Iš anksto pasirengę kalbėjo J. W. Thomsonas, J. Šukaitis, J. Kanceris, S. Zavis, J. Smalenskas, N. Kancerienė, R. Chulada, Bubelis.

Veik visi kalbėjo, pabrėždami, kad civilinių teisių judėjimas yra teisėtas. Negrų vergija, jų prievarta gabenimas iš Afrikos į Amerikos vergiją, iš valdžios ir baltųjų rasistų diskriminacija sukėlė negruose pasipriešinimą. Jie reikalauja lygių teisių visuomenėje.

Kiek skirtingą mintį reiškė S. Zavis. Jo nuomonė buvo iškelta ir spaudoje, tad nekartosime.

Kuoops susirinkime "Laisvės" vajininke išrinkta M. Valilionienė. Mes visi turime jai talkininkauti. "Vilnies" vajininku savanoriškai sutiko būti J. Kanceris. Kuopos susirinkimas mielai jį užgyrė.

Sekanti didelė kuopos iškilmė bus lapkričio 16. Dvi dainos žvaigždės atskris tą dieną į Miamį: Helena Smith (Janulytė) ir Irena Janulienė — duetistės iš Worcester, Mass. Irena — solistė. Turėsime ir daugiau dainos talentų.

Įrašykite lapkričio 16-ą į didžiųjų sueigų kalendorių **— pietų ir pirmos klasės koncertas.**

Ramstis

Malonu po darbo pažvejoti. (Nuotrauka J. Sabo)

Binghamton, N. Y.

Mūsų naujienos

Sekmadienį, rugsėjo 18 d., ilgametei vietos gyventojai Onai Uogentienei buvo suruoštas linksmas pobūvis su jos laimingu atsistatydinimu iš savo sunkaus-vergiško kasdieninio darbo, iš Endicott Johnson Corp., kur ji kantriai išdirbo - išvergavo 35 metus. Taigi dabar ji yra jau laisva—pensininkė! Pobūvį suruošė jos sesutė Adelė Cotillis, podukra Helenutė Uogentaitė ir Helena Pagiegalienė.

Sukviesti buvo Onutės giminės ir draugai, kurių buvo maždaug šimta. Jų tarpe buvo daug jaunuolių. Visi buvo maloniai priimti, gerai ir skoningai pagamintais valgiais pavaišinti. Buvo kavutės ir stipresnio gėrimo.

Ceremonijos buvo trumpos. Nuo visų Onutei buvo įteita dovana — didelė kėdė su daug linkėjimų ilgo ir linksmo gyvenimo,atsistatydinus iš kasdieninio sunkaus darbo. Onutė visiems pareiškė širdingos padėkos žodį.

Po skanių pietų ir vaišių tęsėsi šokiai ir dainos prie plokštelinės muzikos. Iš plokštelių, gautų iš Tarybų Lietuvos, skambėjo gražios, širdį jaudinančios lietuviškos dainos, pritariant S. Vaineikiui, H. Pagiegalienei ir kitiems. Pobūvis buvo malonus, draugiškas, nusitęsęs per kelias valandas.

Kad šis malonus įvykis nepraeitų visiškai sausai ir tokiu svarbiu laiku, kuomet prasideda mūsų brangaus laikraščio "Laisvės" vajus už gavimą naujų skaitytojų ir panaujinimą senų, su prisidėjimu ir finansine parama, tad "Laisvės" entuziastai ir geri rėmėjai sudėjo dovanėlę. Aukas priėmė P. Jasilionienė ir O. Wellus. Aukojo po $2: Jonas ir Ona Uogentai ir Juozas ir Ona Kireiliai. Po $1: J. Kaminskienė, J. E. Strole, A. Žolynas, A. H. Pagiegalai, P. Jasilionienė, E. Čekanauskienė, M. Sadauskienė, M. Kazlauskienė, H. Žukienė, S. Vaineikis, J. N. Stroliai, J. Krasauskas ir O. Wellus. Viso $17. Širdingai dėkui visiems už dovanėlę.

—:—

Kadaise čia pas H. Žukienę ir P. Jasilionienę svečiavosi Walterio Žuko žmonos Myldos giminaitė Onutė Shultz iš Elizabeth, N. J. Ji čia užtruko kelias dienas ir ta proga Antano ir Helenos Pagiegalų gražiame vasarnamyje su maloniais draugais linksmai paminėjo savo gimtadienį.

—:—

Teko sužinoti, kad Jonas Krasauskas sunkiai susirgo ir nuvežtas į Wilson Memorial ligoninę, Johnson City, N. Y.

Taipgi susirgo ir LDS 6 kuopos vice-pirmininkė P. Jasilionienė. Jau kelios dienos, kaip ji mažai tegali vaikščioti. Skundžiasi smarkiu kojos skaudėjimu. Gydytojas patarė gulėti lovoje.

Yra ir daugiau sergančių LDS 6 kuopos narių. Bet, kad jų vardus buvau paminėjusi pirmesnėje korespondencijoje, tai dabar juos apleidžiu. Linkiu visiems sergantiems nariams greitai ir sėkmingai išgyti.

Onytė Wellus

Chester, Pa.

Įvyko Literatūros draugijos 6-osios Apskrities vakarienės rengimo komisijos narių pasitarimas. Nutarta ir susitarta, kad valgius pagamins ir pristatys philadelphiečiams plačiai žinoma keitere ("caterer") A. Zalner ir H. Tureikienė, tai nėra ko daug aiškinti, visi žinome, kad valgiai visada būna tinkamai pagaminti ir pritaikyti dėl visų svečių patenkinimo. Nepaisant, kiek svečių ateis, visiems užteks valgių.

Nutarta atsišaukti į jaunuolius: kurie turite automobilius, atvežkite savo tėvelius ir mamytes, tegul jie praleidžia laiką geroje nuotaikoje prie geros grupės svečių.

Taipgi nutarta užkviesti iš visų aplinkinių Pa. miestų ir valstijų—Pennsylvanijos, Delaware, Maryland, New Jersey ir NewYorko-Brooklyno tuos gerus "Laivės" rėmėjus atsilankyti į Chester, Pa., spalio 16 d., 4 val. po pietų, 339 East 4th Street.

Buvo plačiai kalbėta kas link "Laisvės" rengiamo koncerto. Visi išsireiškė gerai, turėsime atsilankyti. Kviečia komisija.

A. Lipčius

New Yorko žinios

Moterų klubas dėkoja

Spalio 2 d. suruoštam pobūvyj "Laisvės" vajaus pradžiai tiek daug gavome atsiliepimų iš arti ir toli, kad reikia tik džiaugtis ir tikėti, kad mūsų "Laisvė" ir organizacijos dar ilgai gyvuos. Apie patį parengimą parašys klubo korespondentė V. Bunkienė, bet čia aš noriu suminėti tik aukotojus ir parengimo darbininkus.

Ona Babarskienė ir Adelė kus.

Rainienė iškepė kugelio, kurį visi labai skoningai valgėme. Viola Venskūnienė iškepė blynelių (blintzes), kurių užteko visiems ir valgėme, neatsižvelgdami į figūrų pakitėjimą. Juozas Stanelis dovanojo jo paties padarytą (o Juozas stalius nuo senų laikų) gražią lentynukę (shadow box) ir Laisvės namui atvežė fotonuotrauką rėmuose Demokratinių Lietuvių suvažiavimo, kuris įvyko 1943 metais Brooklyne. Tai puošieną Laisvės name.

Valgėme vien tik namie keptų pyragų, kuriuos iškepė ir padovanojo sekamos narės: J. Danilevičienė, F. Mažilienė, U. Bagdonienė, E. Siaurienė (du), A. Vaznienė (du), E. Kasmočienė ir O. Walmusienė (ausukių ir pyragaičių).

Kiti prisidėję su dovanomis: S. Kazokytė, J. Anskienė, A. Vaznienė, J. Lazauskienė, S. Norbutienė, G. Varesonas, J. Šukaitienė, A. Petraitienė, M. Yakštienė, E. Lapašauskienė (Lapash), D. Galinauskienė, Mrs. Lugauskas, J. Augutienė, I. Bimbienė, ir K. K.

Pinigais parengimo naudai: aukojo: A. Vaznienė $5, o po $2: O. Cibulskienė, O. Gilmanienė, J. Šukaitienė ir S. Petkus.

Darbininkės buvo: Gaspadinės—Kaziūnė Čeikauskienė (kuri išvalė svetainę parengimo išvakarėse), Julija Lazauskienė ir Elena Siaurienė. Dovanų pardavimus tvarkė Nastė Buknienė, o jai į pagalbą atėjo: E. Feiferienė, O. Čepulienė, V. Bunkienė, N. Ventienė, A. Rainienė ir I. Bimbienė.

Prie kitų darbų dirbo O. Kazlauskienė, rengimo komisijos narės M. Juškienė ir Valentina Nevins. Lilija Kavaliauskaitė per visą dieną dirbo prie tikietų, o tai nelengvas darbas. Pagelbėjo ir du vyrai: Jonas Lazauskas ir Al Nevins.

Programos išpildyme — vaizdelį iš dabartinės Lietuvos labai puikiai suvaidino Nastė Buknienė, Elena Feiferienė ir Jonas Lazauskas. Žodį kitą tarė Pranas Buknys, B. Keršulienė, svečias tik grįžęs iš 100 dienų pabuvojimo Lietuvoje W. Dubendris - Vėšys ir "Laisvės" vajininkas Valys Bunkus.

Širdingai ačiū visiems už tokį gražų pasidarbavimą.

—:—

Moterų klubo irgi nepamiršo mūsų draugės: aukų gavome $10 nuo Marytės Kreivėnienės ir $10 nuo Onos Kershawich per Ievą Graunienę (Ona Kershawich taipgi įstojo į klubą), po $2 aukojo O. Černevičienė, N. Iešmantienė ir M. Kalvaitienė; K. K. $1. Duokles pasimokėjo N. Iešmantienė ir O. Bukantienė, kuri dėl nesveikatos negalėjo dalyvauti keliuose susirinkimuose, ir Elena Lapash tapo amžina narė, užsimokėdama $5. Ačiū joms!

—:—

Jeigu ką praleidau, gal korespondentė dapildys bei kitos komisijos ar komiteto narės.

Lai gyvuoja Moterų klubas ir mūsų pažangus judėjimas! **Ieva Mizarienė**

Haverhill, Mass.

Lietus lijo per kelias dienas, tai grybautojai džiaugiasi. Sako, dabar galėsime prisirinkti grybų, nes po lietaus grybai gerai auga.

Spalio 2 d. buvo graži diena. M. Kazlauskienė pripildė pilną savo mašiną žmonių ir nuvežė į 318 W. Broadway, So. Bostone, kur buvo išleistuvės M. ir F. Kvetkams, kurie išvažiuoja Floridon. Viskas pavyko gerai. Ačiū Kazlauskienei už nuvežimą ir parvežimą. Iš Haverhillio buvo ir Petruškevičiai; šie važiavo savo mašina.

Prasideda "Laisvės" vajus už gavimą naujų ir atnaujinimą senu "Laisvės" prenumeratų. Kaip matyti, tai Lietuvoje žmonės myli skaityti "Laisvę." Taigi dabar bus gera proga pasveikinti Lietuvos žmones, užprenumeruojant jiems "Laisvę."

Jau buvo pranešta "Laisvės" Nr. 74, kad A. ir M. Kazlauskai (gyv. 74 North Main St.) rengia pietus šio mėnesio 9 d. Pietūs bus duodami kaip 1:30 val. Kazlauskai kviečia vietinius ir iš kitų miestų draugus ir drauges dalyvauti šiame parengime.

Kaip surasti, atvažiavus į Haverhillį? Važiuokite Main Strytu į šiaurę (North) tris mylias. Čia dešinėje bus No. Main St. Tuoj ir Kazlauskų namas. Arba imkite kelią 125, tai priveš prie stubos—74 Main St.

Laimingo pasimatymo prie skanių pietų!

Darbininkė

Hartford, Conn.

Laisvės choras laiko pamokas kas savaitę, kad geriau galėtum pasirodyti spalio 16 d. Bridgeporte. O L. Žemaitienė rūpinasi, kad daugiau gautų pasažierių į busą vykti į Bridgeportą.

Labai gaila, kad mūsų geras dainininkas S. Barison vėl ligoninėje. O buvo daug vilties, kad viskas bus gerai. Linkiu jam greit susveikti.

—::—

Choras turėjo "parę" spalio 2 d. Visi gražiai, linksmai laiką praleidome. Gaspadinės buvo C. Miller, O. Silks ir V. Vasil.

—:—

Moterų klubas rengia pietus lapkričio 6 d., sekmadienį, 1 val. dieną. Pelnas bus skiriamas "Laisvės" naudai. Turėsime ir meninę programą. Tai bus metinė "Laisvės" entuziastų sueiga.

Žinote, viskas eina brangyn, tai ir spaudai reikia daugiau paramos. Kviečiame visus dalyvauti. **V. K.**

New Haven, Conn.

Yale - New Haven ligoninė pakėlė pacientams kainą $8 dienai. Pirmiau kaina buvo $37-39, o dabar jau artinasi prie $50 dienai. Darbo žmogui bus sunku ten gauti pagalbą.

—:—

Jonas Patkus labai rūpinasi "Laisvės" vajaus eiga. Klausia daktarų, kada galės išeiti iš ligoninės, bet daktarai dar neduoda tikslios datos. Reikia mums ieškoti būdų, kaip pravesti vajų.

—:—

Rugsėjo 25 d. B. Medley su žmona atsilankė į New Havenį pasimatyti su draugais. Turėjau progą pasikalbėti ir aš su B. Medley. Buvo malonu prisiminti nuveiktus darbus, kuriuos seniau atlikome "Laisvės" naudai.

J. Kunca

Rockford, Ill.

Štai prisiunčiu $15 "Laisvei." $9 už prenumeratą, o $6 aukoju "Laisvės" fondan. Atleiskite, kad biskį suvėluotai pasimoku už prenumeratą, turėjau nemažai nesmagumų.

Mano žmonai Mikalinai Rulienei rugsėjo 21 d. buvo padaryta operacija ant vienos akies. Jai augo katarakta (cataract).

Jinai jau grįžo iš ligoninės ir gydosi namie, viskas eina į gerąją pusę.

Švento Antano ligoninėje, kurioje ji buvo, reikia pasakyti, švara, priežiūra-patarnavimas labai geras — pirmos klasės.

Mes linkime "Laisvei" dar daug metų skleisti apšvietą.

J. Rulis

So. Boston, Mass.

PADĖKA

Rugsėjo 3 mirė mano brolis Juozas Kalanda. Aš noriu padėkoti visiems mano draugams už gėles ir už visaip man pareikštą užuojautą, kurios taip daug man prisiuntė. Dar sykį širdingas ačiū visiems.

Burnie Chubarkienė
sesuo

Bridgeport, Conn.

Vasarai baigiantis, baigiasi ir vasarinės išvykos į parkus, maudynes ir piknikus. Prasideda rudeniniai parengimai svetainėse.

Taigi, Bridgeporto LDS 74 kuopa rengia Lietuvių svetainėje, 407 Lafayette Street, Bridgeporte, pietus ir koncertą spalio 16 dieną, sekmadienį. Pietūs bus duodami 1 val. dieną, o dainų programa bus po to.

Programą atliks Laisvės choras iš Hartfordo ir bus dainininkų iš Worcesterio. Taipgi dalyvaus mūsų LDS naujas prezidentas R. Janulis. Bus ir kitokių įvairumų.

Bridgeporto ir apylinkės lietuviai esate kviečiami dalyvauti šiame parengime ir susipažinti su LDS, kur galėsite tapti nariais šios organizacijos. Prašome nesivėluoti į parengimą. Tikimės turėti svečių iš toliau, su kuriais bus galima susitikti ir draugiškai pasikalbėti. **J. Strižauskas**

San Francisco, Calif.

Gavau laišką nuo J. Bakerio. Rašo, kad rugsėjo 13 d. jis susirgo širdies liga ir randasi **Community Hospital, Room 32, Santa Cruz, Cal.** Nežino, kaip ilgai jam teks ten būti. Rašo, kad prisieis savo 82 gimtadienį praleisti ligoninėje. Anksčiau tikėjosi gimtadienį minėti praėjusiame piknike spalio 2 d. su visais draugais.

Gaila, kad draugas nesveikuoja. Linkiu jam sustiprėti, ir gimtadienio proga—**Ilgiausių metų!**

Valė Sutkienė

KRITIKUOJA DĖL 13-OS AREŠTO

New Yorko Civilinių laisvių unija smerkia policiją ir Queens prokuratūrą už 13-os gengsterizme įtartųjų areštą būdą. Kritikai sako, kad šiuo areštu papildyta "daug prasižengimų" jų teisėms.

Tie 13 areštuoti kaip įtarti esant gengsterinės Mafia vadais ir sulaikyti po 100 tūkstančių dolerių kaucijos kiekvienas. Tačiau kelinta diena jiems oficialiai nepateikti jokie kaltinimai.

REAL ESTATE

LIVE RENT FREE plus Triplex, logan corner. Ideal location. Excellent condition, oil heat, open porch, total yearly income $2,226. Call CA 4-1996. (77-79)

PRANEŠIMAI

BOSTON, MASS.

L.D.L. Draugijos 7-to Apskričio metinis suvažiavimas įvyks spalio 23 Oct., Lietuvių Piliečių Klubo salėje, 318 Broadway, So. Boston. Pradžia 11 val. ryto.

Kviečiame visas LLD kuopas prisiųsti skaitlingas atstovybes ir su pilnais kuopų raportais, kas buvo nuveikta per visą metą, ir taipgi atsivežti gerų sumanymų dėl ateities veikimo.

J. Jaskevičius, Apskr. sekr.
(77-78)

ELIZABETH, N. J.

LLD 54 kuopos susirinkimas įvyks spalio 9 d., 408 Court St., 2 v. dieną, Rusų kambariuose.

Visi nariai prašome būti susirinkime ir atsivesti naujų prirašyti.

Valdyba
(76-77)

Paieškojimas

Ieškoma Rozalijos Ligmal, gyvenančios Amsterdam, N. Y. Žinantieji apie ją, malonėkite man pranešti. Būsiu dėkingas. Juozas Gailiūnas, 324 So. 4th St., Brooklyn, N. Y.
(77-78)

New Yorko žinios

Dėkoja už "Laisvę"

Maspethietis Vladas Valangevičius yra užprenumeravęs "Laisvę" net keletui savo giminių Lietuvoje. Paskiausiai "Laisvės" sulaukusioji jo giminaitė iš Anykščių rajono, tarp kitko, rašo:

Mielas dėde Vladai, dėkoju Jums už laikraštį "Laisvę," kurią jau gaunu. Aš ją labai mėgstu skaityti. Tai tikrai labai įdomus laikraštis. Aš ją saugau, ir visi nori ją skaityti.

Pas mus dabar jau kasame bulves. Orai tokie šalti, jog net nesmagu; atrodo, jog tuoj bus žiema.

Nuo spalio 1 d. važiuosiu Kaunan mokytis.

Rytoj važiuosime į Kavarską paimti siuntinį iš Jūsų. Labai dėkoju už dovanas. Nežinau nė kuo galėčiau Jums atsilyginti

Perduokite mano ir mamos širdingus linkėjimus dėdei Jonui ir tetai Loretai.

Anelė Trojukaitė
1966 rugsėjo 27 d.

TYMSTERIAI VEIKIA

Tymsterių unija, susitarus su kitomis prieplaukų darbininkų unijomis, veda vajų padaryti New Yorko uostą unijiniu. Sako, kad tas būtina apsaugai darbų — firmos darbo išleidžia tiek, kiek seniau, bet 1,400 iš 8,900 uosto darbininkų jau neteko darbo. Kieno nors pečiai neša perdaug.

Čiupk už sprando...

Brooklyne trijų teisėjų apeliacinis teismas nusprendė, kad bile pilietis gali areštuoti kitą ir neturėdamas tam dokumento (warrant). Jų pareiškimas sako:

"Privatiniai piliečiai, kaip kad ir tvarkai palaikyti pareigūnai, gali areštuoti be varanto už padarytą ar bandomą padaryti po jų akių netvarkų poelgį."

Kadangi byla kilo iš tėvų ir apylinkės gyventojų veiksmų-demonstracijų prieliaudies mokyklos P. S. 92 įvedant į tą mokyklą ir negrų vaikus 1964 metų spalio 7 d., stebėtojai numato jog šio teismo tarimas padarytas daugiau šiandieniams ir ateities veiksmams stabdyti, negu pateisinti aną puolimą. Jei toks potvarkis įsigalėtų, galima daleisti, kad visi streikieriai, visokie teisių gynėjai tų teisių trempėjams nepatiktų ir jie bandytų kovotojų sprandus "čiupinėti."

Gera Žinia Dovanų Siuntėjams Savo Giminėms, Gyvenantiems TSRS

Pagal specialų susitarimą su VNESHPOSYLTORG jūs dabar galite pasiųsti savo giminėms prekinį užsakymą, iš kurio jie galės nusipirkti **Pirmos Rūšies Prekių,** kaip tai:

RAKANDŲ, NAUDINGŲ REIKMENŲ, AUDINIŲ, DRABUŽIŲ, BATŲ, ir taip toliau, SPECIALIOSE DOLERINĖSE KRAUTUVĖSE už ŽEMAS DOLERINES KAINAS

Jeigu jūsų giminės pageidauja, gali iškeisti užsakymą į pinigus, gaunant vietos nustatytą valiutą, už ką nieko nereikės mokėti, nei komisas nebus išimtas.

Užeikite, Rašykite ar Skambinkite

PODAROGIFTS, INC.

220 Park Avenue South, New York, N.Y. 10003

Phone: 212-228-9547

ARBA PER MŪSŲ SKYRIUS

PHILADELPHIA, PA. 19106
716 Walnut St.
215 - 925 - 3455

PHILADELPHIA, PA. 19123
632 W. Girard Ave.
WA 5-8878

BALTIMORE, MD. 21224
3206 Eastern Ave.
DI 5-2374

BOSTON, MASS. 02127
390 West Broadway
AN 8-8764

CHICAGO, ILL. 60632
4102 Archer Ave.
FR. 6-6399

CHICAGO, ILL. 60622
2242 W. Chicago Ave.
BE 5-7788

CLEVELAND, OHIO 44103
7023 Superior Ave.
UT 1-0807

DETROIT, MICH. 48210
6460 Michigan Ave.
TA 5-7560

ELIZABETH, N. J. 07206
943 Elizabeth Ave.
EL 4-7068

HAMTRAMCK, MICH. 48212
11415 Jos-Campau Ave.
TO 8-7940

KANSAS CITY, KANSAS 66102
18 S. Bethany
AT 1-1757

LOS ANGELES, CALIF. 90026
3216 Sunset Blvd.
NO 5-9887

MIAMI, FLA. 33137
2755 Biscayne Blvd.
FR 9-8712

MINNEAPOLIS, MINN. 55414
217 E. Hennepin St.
FE 2-4908

NEW BRITAIN, CONN. 06051
165 Hartford Ave.
225-3192

NEW YORK, N. Y. 10011
135 West 14th St.
CH 3-2583

OMAHA, NEBR. 69107
5524 S. 32nd St.
731-8577

PARMA, OHIO 44134
5432 State Rd.
749-3033

PITTSBURGH, PA. 15222
346 Third Ave.
GR. 1-3712

ROCHESTER, N. Y. 14621
683 Hudson Ave.
BA 5-5923

NEW YORK, N. Y. 10003
101 First Ave.
OR 4-3930

SAN FRANCISCO, CALIF. 94122
1236—9th Ave.
LO 4-7981

SEATTLE, WASH. 98103
1512 N. 39th St.
ME 3-1853

SPRINGFIELD, MASS.
1840 Main St.
736-9636, RE 4-8354

TRENTON, N. J. 08611
730 Liberty St.
LY 9-9163

VINELAND, N. J. 08360
Parish Hall
West Landis Ave.
609-691-8423

NEW KENSINGTON, PA.

Mirus

Juozui Miliauskui

(McKees Rocks, Pa.)

Reiškiame širdingą užuojautą velionio žmonai Onai, posūniui Vytautui Remeikiui, seserei Petronei, jos vyrui Motiejui Paulauskui ir visai Paulauskų šeimai. Taipgi giminėms Lietuvoje ir Amerikoje. Mes liūdime netekę tauraus ir svarbaus veikėjo mūsų tarpe.

K. ir M. Stašinskai
K. Thomas
A. ir P. Česnikai
S. Bejavičia
P. Povilaitis

PHILADELPHIA & VICINITY

Help Wanted Female

HOUSEKEEPER, cook, mature, for adult family on Central Bucks County Estate, near Doylestown. Must drive, excellent salary & living conditions. Call 1-297-5193 or write. P-392 Inquirer.
(75-77)

STENOGRAPHER. Expd. Able to take shorthand. Use electric typewriter & IBM transcriber. Knowledge general office routine. NE Plant loc. CROWN PRODUCTS, 2121 Wheatsheaf Lane. PI 4-4452.
(72-78)

Help Wanted Male

MECHANIC—Tow Motor

Experience reg. Must be able to work shift work. N. E. plant location.

CROWN PRODUCTS
2121 Wheatsheaf La., Phila., Pa.
PI 4-4452 (76-82)

STATIONARY ENGINEER. Licensed, able to operate high pressure Steam Boiler. Mechanically inclined. N. E. plant location.

CROWN PRODUCTS
2121 Wheatsheaf La., Phila., Pa.
PI 4-4452 (76-82)

SHIPPING and receiving Clerk, some mechanical exp., for electrical tool service branch. Co. benefits. Apply —

ROCKWELL MFG. CO.
4210 Macalester Ave., Phila., Pa.
An equal opportunity employer.
(76-78)

COOK. Short order. Opportunity for clean, fast reliable man to grow with a growing Concern. 45 hrs., 5 days, $100.. We now seat 350. 4 PM to 12 AM or 12 PM to 9 AM. WARRINGTON DINER, Rt. 611, Warrington, Pa. DI 3-1265
(72-78)

DIE SETTERS
2nd and 3rd shifts
P. W. INDUSTRIES
11500 B. Roosevelt Blvd.
(75-77)

PRESS OPERATORS
1st, 2nd and 3rd shifts
P. W. INDUSTRIES
11500 B. Roosevelt Blvd.
(75-77)

MACHINE OPERATORS
Experienced
P. W. INDUSTRIES
11500 B. Roosevelt Blvd.
(75-77)

CUTTER
Ladies cotton garments,
steady work,
plenty overtime.
1730 N. 5th St., 6th fl.
CE 6-3095
(75-77)

MEN
Career opportunity with
MARTIN'S WHOLESALE
CITY STORES

No exp. nec., but drug store background helpful. 50 hr. wk. $82.50 to start. Automatic raises. Salary open to men with Managerial ability. Grow with a growing firm. MARTIN'S WHOLESALE CITY STORES, 6838 Bustleton Ave., Phila., Pa.
DE 8-2400.

MACHINIST. Experienced in Jig Boring, Lathe, Milling Machine and Top Grade Precision work. Excellent working conditions and salary. Full or part time, Bryn Mawr area. LA 5-8953. (77-83)

LABORERS (2) good pay for pole digging. Call Edmund Hyry, Asplundhs (Pole Treating Division) TU 7-2500. Evening WI 7-0397, Jenkintown. (77-78)

AUTO BODY MAN. Must be 1st class. Top wages paid. Apply in person, 228 North Juniper St., Philadelphia, Pa.
SPILOVE AUTO BODY CO. INC.
(77-79)

WOODWORKING FOREMAN. Excellent opportunity, capable of running small machine dept. Read Prints and set up all mach. Top salary and benefits. 1328. N. 4th St., GOLDSMAN, INC. (77-79)

ASSEMBLERS for light mechanical assembly work. Some machine shop or assembly experience desirable. We are a manufacturers of small office machines and supplies. New plant located near Overbrook station below City Line Ave. Apply in person or call:

SCRIPTOMATIC INC.
1105 Vine St., Phila., Pa.
WA 5-1875
An equal opportunity employer
(77-79)

Male or Female

COUPLE. Experience. Apt. house maintenance. New development in N. E. Gas, furnaces, good conditions. Salary plus apartment. No children. OR 6-3440, Mr. Gibbs.
(75-80)

Ona Dobinienė

Nors Niujorko Lietuvių Moterų klubas, taip sakant, "auga kaip ant mielių," bet turime ir nelaimių, liūdnų momentų. Šiais metais jau palaidojome penkias nares —S. Bidermanienę, E. Stupurienę, M. Slogsnaitienę, I. Misiūnienę, ir rugsėjo 30 d. Oną Dobinienę.

Ona Dobinienė mirė rugsėjo 27 d. Manhasset ligoninėje, kur ji išbuvo 10 savaičių be sąmonės. Liepos 17 d. Ona atvyko su kitais niujorkiečiais dalyvauti Great Necke rengiamame piknike. Ten ji susirgo, buvo greitai pašaukta greitoji pagalba iš artimiausios ligoninės, nuvežė ja i Manhasset ligoninę. Mums ji atrodė tik pavargusi, silpna, bet ne taip buvo. Ji gavo šoka, paralyžius apėmė ją veik visa, atėmė kalbą ir antroj dienoj ji liko be samonės, kurios neatgavo iki mirties.

Dobinienės sūnus Algirdas ir jo žmona Marytė išpildė visus jų mylimos mamytės norus — palaidojo ja laisvai Cypress Hills kapinėse šalia jos vyro Motiejaus, kuris mirė prieš keverius metu po ilgos ligos. Ona daug energijos ir sveikatos padėjo gydydama ligonį vyrą per taip ilgą laika.

Dobinienė gimė prieš 73 metus Virbalio miestelvie Liudvinavičių šeimoje. Atvyko i JAV 1914 metais ieškoti geresnio kasnio duonos, kaip ir visi kiti tu laiku imigrantai. Ji gyveno Newarke, kur ištekėjo už Motiejaus Dobinio ir susilaukė vienturčio sūnelio Algirdo. Vėliau jie persikėlė i Niujorka.

Dobinienė dirbo ilgus metus siuvyklose ir buvo siuvėjų unijos narė. Ji buvo viena iš organizatoriu Lietuviu Darbininku Susivieniijimo kuopos Newarke; šiai organizaciiai ji priklausė iki mirties. Ji taipgi buvo Lietuviu Literatūros Draugijos ir Moteru klubo narė. Ji ilgus metus dalyvavo Sietyno Chore, Newarke. Ji taipgi buvo Lietuvių Darbininkiu Susivienijimo narė per tos organizacijos gyvavimą.

Ona buvo uoli mūsų parengimų lankytoja, ypatingai paskiausiu laiku, kada sąlygos pasidarė lengvesnės. Ji mažai kada apleido klubo susirinkimus. Na, ka gi daugiau galima pasakyti apie mūsų judėjimo žmogų, kuris taip glaudžiai su mumis dalyvavo. Kiekvieno darbai kalba už ji pati.

Lietuvoje liko O. Dobinienės dvi seserys ir du broliai. Viena sesutė mirė tik mėnesiu prieš Onos mirtį. Amerikoje liko jos mylimas sūnus Algirdas, jo žmona Marytė ir iu dukra Christina. Atminčiai uošvienės Marytė Dobinienė ir ios mamytė Uršulė Sinkevičienė įstojo į Niujorko Lietuviu Moteru kluba. Širdingai ačiū joms už gražų žesta.

Išlydint Oną Dobinienę iš koplyčios ir prie kapo man teko tarti liūdną atsisveikinimo žodi.

Palydovai buvo pakviesti i V. Belecko restoraną, kur Algirdas ir Marytė buvo užsakę pietus palydovams. Ilgai, liūdnai kalbėjomės apie mūsu mielos draugės Onos kuklius, bet reikmingus visuomeninius darbus. Kalbant su Algirdu, jis sakė, kad mamytės susirgimas tarp josios mylimų draugu jam duoda paguodos pernešti ši skausma. Juk galėjo ivvkti kitaip. Galėio ia rasti negyvą vieną namuose.

Amžinos atminties Tau, miela drauge! Sūnui Algirdui ir jo šeimai ir visiems artimiesiems reiškiame širdingą užuojauta.

Ieva Mizarienė

PRANEŠIMAI

JUOKŲ VAKARAS

Pranešama, kad sekmadienį, lapkričio 27 dieną, 2:30 val. po pietų, "Laisvės" svetainėje bus taip vadinamas Juokų vakaras, kuriame bus vaidinama net šeši juokingi vaizdeliai.

Taigi, prašom visas kitas draugijas tą dieną nerengti jokių kitokių parengimų.

ALDLD 24 kp. komitetas
(76-77)

OZONE PARK, N. Y.

ALDLD 185 kp. susirinkimas įvyks spalio 11 d., 1 val. dieną, "Laisvės" salėje, 102-02 Liberty Av. Nariai prašomi dalyvauti.

Valdyba

BROOLKYN, N. Y.

Mirus

Onai Dobinienei

Reiškiame gilią užuojautą jos sūnui Algirdui, marčiai Mary ir anūkei Christine, taipgi giminėms ir artimiesiems draugams.

M. Kalvaitienė
O. Kučinskienė
Pijušas Valaitis
S. ir K. Radušiai
N. ir A. Iešmantai
O. Černiavičienė
Sophie Petkienė
William Skodis
U. Sinkevičienė
D. Galinauskienė
O. Gilmanienė
K. ir B. Bready
A. Rainienė
P. Kuntz
V. Lisajienė
Anna Cibulsky
M. ir E. Liepai
S. Sasna
N. ir P. Bukniai
A. ir F. Yakščiai
V. ir A. Nevinskai
V. ir V. Bunkai
N. ir B. Skubliskai
L. Kavaliauskaitė
I. ir K. Levanai
U. Kamaitis
J. ir E. Kasmočiai
G. Danilevičienė
N. ir P. Ventai
B. ir W. Keršuliai
V. Dubendris
P. Gustaitis
O. Titanienė
F. Varaška
S. Večkys
I. ir R. Mizarai
Helen Siaurienė
J. Gužas
J. Siurba
J. ir J. Lazauskai
O. Malinauskienė
P. M. Šolomskas
D. ir F. Mažiliai

Gražus buvo Moterų klubo parengimas

Spalio 2-os moterų parengimas buvo "Laisvės" vajaus pasveikinimas. Diena buvo graži, saulėta, tai publikos prisipildė pilna "Laisvės" salė. Ji susirinko draugiškai praleisti popietę ir pasižiūrėti moterų rūpestingai paruoštos parodos. Parodėlėje gražiai išdėliotų įvairių gražumynų tarpe matėsi ir keli daikteliai iš Lietuvos.

Pirmininkau j a n t i Ieva Mizarienė paprašė susirinkusius nurimti ir pranešė, kad turėsime trumpą, bet įdomią programėlę.

Uždangai pakilus scenoje pasirodė m ū s ų aktoriai: Nastė Buknienė, Jonas Lazauskas, Alena Feiferienė. Jie suvaidino jumoristinį veikaliuka "Tarny b i š k a i šeimyniškas konfliktas," parašytas Lietuvoje Petro Skodžio.

Veikaliukas trumpas, tačiau publika turėjo skanaus juoko. Vaidintojai roles atliko pagirtinai.

"Laisvės" vajaus klausimu kalbėjo Pranas Buknys, Ieva Mizarienė ir vajininkas Valys Bunkus.

Visi k a l b ė t o j a i prašė "Laisvės" skaitytojus nepamiršti savo spaudos, pasirūpinti, kad šiu metu nutarta kvota būtų išpildyta su kaupu. Priminė, kad prie dabartinio reikmenu brangumo laikraščio išleidimas irgi kainuoja daugiau. Prašė kooperuoti su "Laisvės" vajininkais ir paremti laikrašti visais galimais būdais ir užprenumeruoti "Laisve" savo giminėms ir pažįstamiems Lietuvoje.

Salėje matėsi svečių ir iš tolimesnių kolonijų.

Čikagietis Vladas Dubendris-Vėšys neseniai sugrižo iš kelionės po Tarybų Lietuvą. Jis pakviestas tarti keletą žodžių. Kadangi laiko buvo maža, kalbėtojas tik trumpai papasakojo savo įspūdžius. Be kitų dalykų, jis sakė, kad lankėsi Lietuvoje 1960-ais metais, tačiau šiais metais pastebėjo didelį progresa visose gyvenimo srityse. Jis ragino visus, kurie gali, aplankyti Lietuvą ir pasigėrėti jos nauju gyvenimu. Jis pasveikino mūsu moteru veikla ir palinkėio dar ilgai gyvuoti ir dirbti pažangos labui.

Šią vasarą Lietuvą aplankė kelios mūsu klubietės ir dalyvavo šiame parengime. Viena jų, B. Keršulienė, be kitko, sakė: esu labai patenkinta aplankius T. Lietuvą ir, jei sveika būsiu, manau netolimoje ateityje vėl aplankyti Lietuvą.

Pastebėiau, kad visa publika atrodė gerai nusiteikusi. Visi draugiškai vaišinosi šeimininkių paruoštais skaniais užkandžiais ir pageidavo daugiau tokių parengimų.

Valio mūsų pažangietėms moterims!

Klubo koresp.
V. Bunkienė

Ukrainų šokėjų grupė (100 asmenų) koncertuos New Yorko Madison Square Gardene spalio 13-17 dienomis. Bilietai jau parduodami. Šokėjai lankysis 28-iuose miestuose.

Mano žinutės

Sekmadienį, N. Y. Lietuvių Moterų Klubo parengime, "Laisvės" salėje, buvo malonu pasimatyt su M. Tameliene.

Anksčiau spaudoje buvo pranešta, kad M. Tamelienė sirginėjo, turėjo širdies smūgį ir buvo po dviejų gydytojų priežiūra. Sveikatai sustiprėjus, Marė labai norėjo pasimatyti su savo draugėmis, už tai ir atvyko (ją atvežė automašina) į parengimą.

M. Tamelienė prašę manęs, kad jos vardu padėkoti visiems geriesiems draugams, kurie ją lankė, įteikė dovaną, ir kortelėmis linkėjo jai sustiprėti. Ji jiems labai dėkinga, ir sako, kad daug pagelbėjo jai morališkai. Ji nepamiršo ir mylimo laikraščio "Laisvės", davė dovaną — $5. Ačiū mielai Marytei. Stiprėk sveikatoje, ir vėl dalyvauk su mumis.

— — —

Tame pačiame parengime kalbėjausi ir su buvusiu brooklynečiu K a z i u Aleksynu, kuris dabar grįžo iš Miami, Fla., sako, kad grįžo pastoviai apsigyventi..

Prieš keletą metų jis apleido Brooklyną ir nuvyko i Miami, kur dirbo kaipo Miamės Socialio Klubo prižiūrėtojas. Jam pradėjo rankų oda trūkt, tad apleido tą darbą ir nusprendė grįšti į Brooklyną.

Kazys Aleksynas apsigyveno Williamsburge, pas Lugauskus. Jis sako, kad grįš prie Aido Choro. Bus malonu sulaukti jį į Chorą. Sako, kadangi dabar prasidėjo dienraščio "Laisvės" vajus, tai jis nori prisidėti prie sustiprinimo laikraščio finansiniai—aukojo $10.

Ačiū Marytei Tamelienei ir Kaziui Aleksynui už jų dovanas laikraščiui, ir iki pasimatymo Aido Choro pamokose.

— — —

Gavau laišką nuo mūsų gerosios draugės Margaretos Valiulionienės, iš Miami, Fla. (Ji gyvena Fort Lauderdale). Rašo, kad 4 d. spalio išėjo į ligoninę. Pasidavė operacijai.

Margareta yra mūsų vajininkė Miamės ir apylinkės miestų. Gerai, kad ji turi vilties greit pasveikti, ir grįšti prie vajaus darbo. Linkiu jai sekmės.

Beje, ji taipgi praneša, kad mūsų kitos draugės randasi ligoninėj: A. Paukštienė ir A. K a n a p i e n ė. "Tai matai, kai visi pradėjom sveikata šlubuot"... rašo Margareta. Jos vyras Al irgi turi nusiskundimų sveikatoje, bet nepasiduoda.

Linkiu viršminėtom draugėm pergyventi sveikatos nesmagumus, pasveikti.

L. K—tė

LAISVĖS OPERETIŠKAS KONCERTAS

Worcesterio Aido Choras su savo talentais suvaidins ištraukas iš Stasio Šimkaus Operetės "Išeivis"

Įvyks Sekmadienį, Lapkričio 13 November

PRADŽIA 3 VAL. POPIET —:— ĮŽANGA $1.50 ASMENIUI

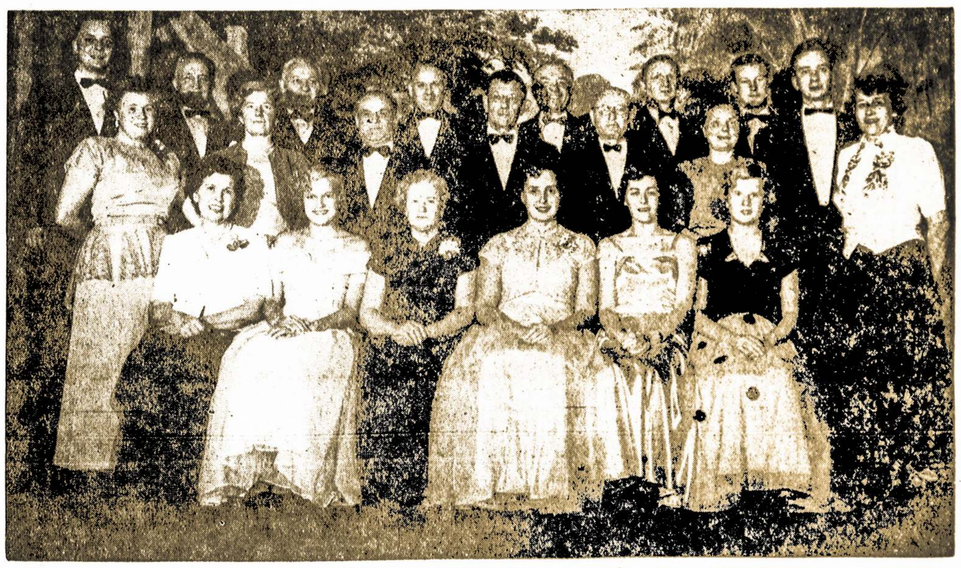

Worcesterio Aido Choras, vadovaujamas muziko Jono Dirvelio

Irena Janulienė
motinos rolėje

Albinas Daukšys
Antanas, Jono draugas

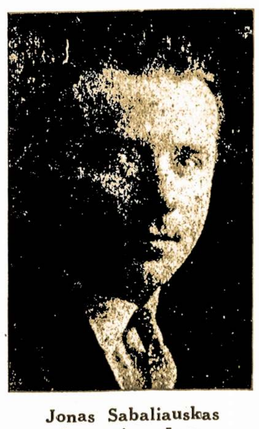

Jonas Sabaliauskas
Jonas jos sūnus

Ona Dirvelienė
Ievutė, Jono sužiedotinė

Jonas Dirvelis
Muzikas

Jonas Lukas
vadas, išvežantis keleivius į Ameriką

Bill-William Dupsha
Kaimo Verslininkas

Richard Janulis
lietuvis, buvęs Amerikoj

Šiemet "Laisvės" Koncertas Bus Naujoje Vietoje

New National Hall

261 Driggs Ave. Brooklyn, N. Y.

(Greenpoint dalyje)

Brooklyno Aido Choras su savo talentais atliks

Pirmąją dalį programos, kuri bus įsp ūdinga, vadovaujant Mildred Stensler.